

มองภาพอนาคต ประเทศไทย

แนวทางการรับมือหลังวิกฤต COVID-19

ควบคุม — คลี่คลาย
ประเทศไทยกับ 4 ระยะเวลาหลังวิกฤต

สำรวจภาพอนาคต
ผ่าน 4 เส้นทางและการเดินทางที่
ประเทศไทยอาจต้องเผชิญ

จัดทำโดย สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับ มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา

FOREWORD

มุมมองจาก

ดร. กิติพงษ์ พร้อมวงศ์

ผู้อำนวยการ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 (COVID-19) ก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สาธารณสุข สังคม และระบบการศึกษา โดยหลายสถาบัน ได้คาดการณ์ไว้ว่าวิกฤตครั้งนี้ รุนแรงมากกว่า หลายๆ ครั้งในอดีต รวมไปถึงความปกติใหม่ หรือ New normal ที่เกิดจากวิกฤตโควิด-19 ซึ่งประเทศจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แต่ถ้ามองในอีกมุมหนึ่ง วิกฤตการณ์ครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทย นำมาซึ่งโอกาสในการฟื้นฟูและปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ และสังคมให้สามารถกลับมาเติบโตได้อย่างยั่งยืน

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ร่วมกับ มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา (Thailand Future Foundation) ได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ภาพอนาคตประเทศไทยที่มีโอกาสเกิดขึ้นหลังเผชิญวิกฤตโควิด-19 และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ หลังสถานการณ์คลี่คลาย เพื่อรองรับภาพอนาคตที่อาจเป็นไปได้ โดยรายงานฉบับนี้นำเสนอทศวรรษผลการศึกษาเบื้องต้นและข้อเสนอแนะใน 11 สาขาที่สำคัญ ได้แก่ เกษตร ต้นน้ำ / อุตสาหกรรมอาหาร / อุตสาหกรรมการผลิต / การท่องเที่ยว / วิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม และผู้ประกอบการนวัตกรรม / เศรษฐกิจฐานราก / เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม / การบริการภาครัฐ / สุขภาพ / การศึกษา / สังคม สอวช. หวังว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและผู้สนใจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำ ยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานเพื่อรับมือกับวิกฤตโควิด-19 และหลังสถานการณ์คลี่คลาย

FOREWORD

มุมมองจาก

นายณัฐพร จาตุศรีพิทักษ์

ประธานกรรมการบริหารมูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา

ประเทศ องค์กร หรือบุคคล จะพัฒนาก้าวหน้าได้จำเป็นต้องมี “แผน” หรือยุทธศาสตร์ที่ดี เหมาะสมกับกาลเทศะ กาลเทศะในที่นี้หมายถึงสถานการณ์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต การคิดโดยมีมุมมองของมิติเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญ เราต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตว่าทำไมเราจึงมาอยู่ที่จุดนี้ และอนาคตกำลังมุ่งไปตรงไหน นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ที่ดีควรต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์ COVID-19 เป็นโอกาสในวิกฤตที่เราจะรู้จักตัวเราเองดีขึ้นและวางแผนสำหรับอนาคตที่เราต้องการ

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) และมูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา (Thailand Future Foundation) จึงได้ร่วมกันศึกษาจัดทำ “มองภาพอนาคตประเทศไทย: แนวทางการรับมือหลังวิกฤต COVID-19” เพื่อวิเคราะห์ฉากทัศน์ (Scenario) ที่มีโอกาสเกิดอย่างรอบด้าน การมองภาพอนาคตเช่นนี้จะช่วยให้เราวางยุทธศาสตร์และได้เตรียมความพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉากทัศน์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยแต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเกิดผลกระทบอย่างสูง การตระหนักถึง การเปลี่ยนแปลงของอนาคต และการมุ่งหน้าสู่อนาคตอันดีของประเทศไทยร่วมกันเป็นสิ่งที่เรามุ่งหวัง วิกฤตเป็นสิ่งที่เราไม่อยากจะให้เกิด แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ก็อย่าได้ปล่อยให้ผ่านเลยไปแบบไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง เราอยากพลิกวิกฤตเป็นโอกาส มิเช่นนั้นแล้วเมื่อวิกฤตผ่านพ้นไปจะหลงเหลือไว้เพียงแต่ความสูญเสียและสูญเปล่า

EXECUTIVE SUMMARY

บทสรุปผู้บริหาร

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 (COVID-19) ได้มีการตั้งคำถามถึงกระบวนการพัฒนาและการใช้ชีวิตของมนุษย์ พฤติกรรมของประชาชนและผู้บริโภคที่ปรับเปลี่ยนทำให้โลกหลังโควิด-19 ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป นอกจากนี้ โลกยังคงมีความเสี่ยงและอาจเกิดวิกฤตเชิงซ้อนที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมกันมองให้ไกลไปในอนาคต เพื่อเตรียมการรับมือวิกฤตเชิงซ้อนของโลก พร้อมกับเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสสำคัญในการปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่การพัฒนายั่งยืน

สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ร่วมกับ มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา (Thailand Future Foundation) ได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำภาพอนาคตประเทศไทยหลังเผชิญวิกฤตโควิด-19 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนประเทศหลังสถานการณ์คลี่คลาย ผ่านการปรับตัวใน 4 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ควบคุม (Restriction)

ระยะพยายามควบคุมการแพร่ระบาดของโรค (เดือนที่ 1-6)

ระยะที่ 2 คลี่คลาย (Reopening)

ระยะผ่อนคลายการควบคุมและเริ่มกลับสู่การประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม (เดือนที่ 7 - 12)

ระยะที่ 3 ฟื้นตัวและปรับตัว (Recovery)

ระยะการฟื้นตัวและปรับตัวภายหลังจากสถานการณ์คลี่คลาย (เดือนที่ 13-18)

ระยะที่ 4 ปรับโครงสร้างใหม่ (Restructuring)

ระยะการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและการปรับตัวของสังคมใหม่ (เดือนที่ 19 - อนาคต 5 ปีข้างหน้า)

ทั้งนี้ช่วงเวลาของแต่ละระยะเป็นการกำหนดตัวเลขเบื้องต้นเพื่อให้เห็นภาพอนาคตเป็นขั้นเป็นตอน

ซึ่งระยะเวลาความยาวนานของแต่ละช่วงขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมโรคและความไม่แน่นอนของการมีวัคซีนที่จะส่งผลให้ระยะเวลาในแต่ละช่วงมีการปรับเพิ่มขึ้นหรือลดลงโดยจากทัศนภาพอนาคต (Scenarios) ของประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด-19 ที่เป็นไปได้มี 4 รูปแบบ ขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลักที่มีความไม่แน่นอน ได้แก่ ปัจจัยด้านการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการควบคุมโรคระบาดว่าสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งหากเปรียบเทียบภาพอนาคตประเทศเป็นการเดินทางแล้วนั้น เส้นทางต่าง ๆ ที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญได้ดังนี้

ซึ่งทางด่วน (Rosy Scenario)

ประเทศไทยสามารถควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จและเศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นภาพอนาคตที่เส้นทางราบรื่นเคลื่อนตัวสะดวก ประเทศสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว ในด้านสุขภาพ ประเทศสามารถผ่อนคลายการล็อกดาวน์ได้อย่างราบรื่น ควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จ ภาคเศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวอย่างรวดเร็วจากมาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐที่ได้ผล ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้ และเกิดความยืดหยุ่นของเศรษฐกิจ (Economic Resilience) ในด้านสังคม ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถนำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ ประชาชนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพและด้านดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียม นักเรียนและนักศึกษาส่วนมากกลับมาเรียนและศึกษาต่อได้

หางป่า ตัดหล่ม (Doomsday Scenario)

ภาพอนาคตที่เลวร้ายที่สุด ประเทศไทยยังมีการระบาดซ้ำ ในขณะที่เศรษฐกิจหดตัว ทุกอย่างในประเทศหยุดชะงัก ต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวนาน โดยในด้านสุขภาพ การระบาดทั่วโลกยังไม่สิ้นสุดลง ประเทศไทยไม่สามารถควบคุมการระบาดซ้ำได้ เศรษฐกิจหดตัว โดย GDP ปี 2563 จะหดตัวอย่างรุนแรงกว่าที่คาดการณ์ไว้ ห่วงโซ่อุปทานของภาคการผลิตและภาคการส่งออกยังหยุดชะงัก ธุรกิจโดยเฉพาะ SMEs จำเป็นต้องปิดกิจการ ทำให้คนตกงานกว่า 10 ล้านคน ส่งผลต่อปัญหาทางสังคม ปัญหาความเหลื่อมล้ำรุนแรงขึ้น ผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มคนเปราะบางได้รับความเดือดร้อนจากการขาดรายได้และมาตรการช่วยเหลือของรัฐที่ไม่ทั่วถึง เกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ในด้านการศึกษา เด็กเล็กขาดการดูแลและสร้างเสริมพัฒนาการตามความเหมาะสมของวัยจากครูผู้ดูแล คุณภาพของนักเรียนและนักศึกษาแย่ลง ผู้สำเร็จการศึกษาประสบปัญหาการว่างงานและเกิดการขาดสภาพคล่องของการใช้จ่ายงบประมาณด้านการศึกษา

วิ่งเสียบผา (Risky Business)

ประเทศไทยยังมีการระบาดซ้ำ แต่เศรษฐกิจสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว ภาคส่วนต่าง ๆ เคลื่อนตัวไปได้แต่ยังอยู่บนความเสี่ยง ทำให้ธุรกิจและประชาชนต้องใช้ชีวิตด้วยความระมัดระวัง ด้านสุขภาพ ในภาพนี้ประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมโรคได้ ขาดแคลนผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้มาตรฐานด้านสุขภาพ ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงวัคซีนได้อย่างทั่วถึง ระบบเศรษฐกิจจะฟื้นตัวด้วยการบริโภคสินค้า การบริการและท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ในด้านสังคมพบว่า สังคมแบ่งฝักฝ่าย มีการเลือกปฏิบัติและนิยมความเป็นกลุ่มส่วนตัวมากขึ้น คนไทยยังรักษามาตรการเว้นระยะห่าง ยังคงมีการระบาดในต่างประเทศ ทำให้เกิดการระบาดซ้ำจากกลุ่มคนลักลอบเข้า

เมืองแบบปิดกฎหมายหรือนักท่องเที่ยว ส่วนในด้านการศึกษา การเรียนการสอนมีทั้งแบบออนไลน์และเข้าชั้นเรียน โดยมีหลักสูตรออนไลน์จากต่างประเทศที่น่าเชื่อถือ สามารถนำมาเทียบหน่วยกิตในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้

ลากเกียร์ต่ำ (Slow but Sure)

ประเทศไทยควบคุมโรคระบาดได้เบ็ดเสร็จ แต่ระบบเศรษฐกิจไม่ฟื้นตัว ในภาพรวมประเทศเดินหน้าได้เรื่อย ๆ อย่างช้า ๆ ในด้านสุขภาพ ค้นพบวัคซีนและยารักษาได้ผล ทำให้ควบคุมการระบาดได้ภายใน 18 เดือน ผู้คนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพอนามัยเบื้องต้นมากขึ้น ทำให้โรคติดต่อชนิดอื่นลดลงไปด้วย ส่วนด้านเศรษฐกิจมีปัญหาเนื่องจากการดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ได้ผล เพราะปัญหาเชิงปฏิบัติการเติบโตทางเศรษฐกิจเมื่อวัดจาก GDP ของประเทศไทยติดลบ 6.7% มีคนตกงานมากกว่า 6 ล้านคน ภาคท่องเที่ยวและบริการและการส่งออกถูกระงับอย่างหนัก ส่งผลต่อปัญหาทางสังคม ผู้มีรายได้น้อยเดือดร้อนอย่างมากจากการขาดรายได้ เกิดปัญหาหนี้สิน ความเหลื่อมล้ำ อาชญากรรม และปัญหาด้านสุขภาพจิต ในมิติของการศึกษา มีการผสมผสานการเรียน-การสอนทั้งแบบออนไลน์และเข้าชั้นเรียน แต่อาจมีนักเรียน นักศึกษา และผู้คนบางส่วน ที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนแบบออนไลน์ได้ด้วยข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ภาพอนาคตประเทศไทยและเส้นทางความเป็นไปได้แบบต่างๆ (Scenarios) สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด-19 ได้เป็น 7 ประเด็น ได้แก่

- /1/ บรรเทาผลกระทบและช่วยในการปรับตัว (Mitigation & Adaptation)** ที่สำคัญ ได้แก่ เกษตรต้นน้ำ / อุตสาหกรรมอาหาร / อุตสาหกรรมการผลิต / การท่องเที่ยว / วิศวกรรมขนาดกลาง ขนาดย่อม และผู้ประกอบการนวัตกรรม / เศรษฐกิจฐานราก / เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม / การบริการภาครัฐ / สุขภาพ / การศึกษา / สังคม โดยสามารถสรุปทิศทางเชิงกลยุทธ์ได้ดังนี้
- /2/ ยกระดับทักษะแรงงานและพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital)**
- /3/ เปลี่ยนผ่านธุรกิจและกิจการสู่โลกดิจิทัล (Digital Transformation)**
- /4/ บูรณาการข้อมูลเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (Big Data & Intelligence)**
- /5/ สนับสนุนการวิจัย การพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรม (Research, Development, Innovation, Manufacturing : RDIM)**
- /6/ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainability)**
- /7/ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปลดล็อกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค (Regulatory Unlock and Infrastructure Development)**
- / เกษตรต้นน้ำ /**
เพิ่มผลิตภาพ คุณภาพ และมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรไทย (High Productivity and High Value Crop)
- / อุตสาหกรรมอาหาร /**
มุ่งสู่การเป็นครัวโลกที่มั่นคง ปลอดภัย ได้มาตรฐาน (Safety Food for the World)
- / อุตสาหกรรมการผลิต /**
เพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมสัญชาติไทย (Indigenous Industrial Capability Upgrading)
- / ท่องเที่ยว /**
ท่องเที่ยวปลอดภัย มีคุณภาพ กระจายสู่เมืองรอง (Safety, Quality and Inclusive Tourism)
- / วิศวกรรมขนาดกลาง ขนาดย่อม และผู้ประกอบการนวัตกรรม /**
สร้างวิสาหกิจยุคใหม่ ก้าวล้ำทันสมัย และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง (Smart and Resilient Enterprise)

นอกจากนี้สำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ได้จัดทำทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) หรือการตั้งเป้าหมายในระยะยาวเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานใน 11 สาขา

/ เศรษฐกิจฐานราก /

**ส่งเสริมศักยภาพ สร้างโอกาส ด้วยแนวทางการพัฒนา
อย่างตรงจุด**

(From Poverty to Prosperity of Local Economy
by Targeted Development)

/ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม /

**สร้างความพร้อมของท้องถิ่น มุ่งสู่เมืองสร้างสรรค์
(Grooming Locality Towards Creative City)**

/ บริการภาครัฐ /

บริการอัจฉริยะโดยปราศจากคอร์รัปชัน

(Smart Service with Zero Corruption)

/ สุขภาพ /

**สร้างความมั่นคงทางสุขภาพ ชูจุดแข็ง เพื่อสร้างมูลค่า
เพิ่มทางเศรษฐกิจ**

(Establish Health Security & Enhance Medical
Research and Tourism)

/ การศึกษา /

**ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เพื่อความ
สามารถในการปรับตัว**

(Ubiquitous and Affordable Learning For Building
Adaptability)

/ สังคม /

สร้างสังคมแห่งความเกื้อกูลและแบ่งปัน

(Care and Share Society)

นอกจากการนำเสนอทิศทางเชิงกลยุทธ์แล้ว ยังมีข้อเสนอ
การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม (อววน.) ที่ระบุถึงเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะ
ยาวของทั้ง 11 สาขา เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบและผลักดัน
นโยบายในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ
ระบบสุขภาพ ระบบการศึกษา และการปรับตัวของสังคมใหม่
ซึ่งถือเป็นความท้าทายของประเทศที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ
จากทุกภาคส่วนเพื่อไปสู่การสร้างอนาคตของประเทศ
อย่างยั่งยืน

CONTENTS

01

INTRODUCTION

ที่มาและความสำคัญ

/
P.08

02

THE SCENARIOS

ภาพอนาคตประเทศไทย
หลังวิกฤตโควิด-19

/
P.12

03

THE RECOMMENDATION

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

/
P.26

04

THE STRATEGY

ทิศทางเชิงกลยุทธ์และ
ข้อเสนอแนะรายสาขา

/
P.58

01

INTRODUCTION

/
ที่มาและความสำคัญ

“

ร่วมมองภาพอนาคต
เพื่อเตรียมพร้อมการรับมือ
และเปลี่ยน วิกฤต สู่ โอกาส
ในการพัฒนาประเทศ
อย่างยั่งยืน ”

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด-19 (COVID -19) นับว่าเป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชากรโลก และสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่ามหาศาล อีกทั้งยังตั้งคำถามใหญ่ถึงกระบวนการพัฒนาและการใช้ชีวิตของมนุษย์เมื่อพฤติกรรมประชาชน ผู้บริโภค และธุรกิจปรับเปลี่ยนไป โลกหลังโควิด-19 ย่อมต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้อนาคตประเทศไทยยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และโรคอุบัติใหม่ในอนาคต ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมกันมองให้ไกลไปในอนาคต เพื่อเตรียมการรับมือวิกฤตเชิงซ้อนของโลก พร้อมกับเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสสำคัญในการปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา และการสาธารณสุขที่จะเปลี่ยนไปเนื่องจากวิกฤตโควิด-19 จะเป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางประเทศได้ การจำลองสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือ การจัดทำภาพอนาคต (Scenarios Building) จะใช้ทำนายว่าอนาคตของประเทศจะเป็นอย่างไร โดยจะมีการสร้างภาพอนาคตที่ดีที่สุด (Best Case Scenario) เพื่อใช้ในการวางแผนให้เกิดภาพนั้นให้ได้ และการสร้างภาพอนาคตที่เลวร้ายที่สุด (Worst Case Scenario) เพื่อใช้ในการวางแผนป้องกันไม่ให้เกิดภาพนั้น และนำมาใช้เพื่อสร้างความมั่นคง ยั่งยืนของประเทศทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว รวมถึงการนำไปจัดทำยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ร่วมกับ มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา (Thailand Future Foundation) ดำเนินการศึกษาและจัดทำภาพอนาคตประเทศไทยหลังเผชิญวิกฤตโควิด-19 พร้อมนำเสนอร่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อขับเคลื่อนประเทศหลังสถานการณ์คลี่คลาย การจัดทำภาพอนาคต (Scenario Building) และการวางยุทธศาสตร์เชิงอนาคต (Strategic Foresight) เป็นเรื่องที่สำคัญ ช่วยให้เรามองอนาคตอย่างรอบด้าน พร้อมร่วมสร้างวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนสู่อนาคต รวมถึงสามารถระบุนुकความท้าทาย และประเด็นสำคัญที่จะนำมาแก้ไขปัญหาและออกแบบนโยบาย ยุทธศาสตร์ วาระการพัฒนาเชิงปฏิบัติการกำหนดเป้าหมายในการทำงานได้ชัดเจนขึ้น และมีความเชื่อมโยงกันกับการกำหนดนโยบายของประเทศ

รายงานการศึกษาดังนี้ได้จัดทำขึ้นโดยการสังเคราะห์ข้อมูลและการประชุมระดมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ เพื่อจัดทำจากทัศนอนาคตประเทศ โดยนำการคิดเชิงอนาคตมาประกอบกับการวางยุทธศาสตร์เชิงอนาคต (Strategic Foresight) ความท้าทายของแนวโน้มอนาคตและความเสี่ยงเชิงระบบเพื่อช่วยสร้างกรอบแนวคิดที่สำคัญในการออกแบบนโยบายเพื่อรองรับภาพอนาคตประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด-19 ตลอดจนออกแบบประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา และสาธารณสุข พร้อมทั้งเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและทิศทางเชิงกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนประเทศหลังสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย

02

THE SCENARIOS

/

ภาพอนาคตประเทศไทย
หลังวิกฤตโควิด-19

ควบคุม – คลี่คลาย

ประเทศไทยกับ 4 ระยะหลังวิกฤต

ระยะที่

1

Restriction

ควบคุม

(เดือนที่ 1-6)

**ระยะพยายามควบคุม
การแพร่ระบาดของโรค**

รัฐมีมาตรการปิดเมือง ให้เว้นระยะห่างทางสังคม มีความเข้มงวดในการเดินทางและทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยไม่ให้เกิดศักยภาพของระบบสาธารณสุข

ระยะที่

2

Reopening

คลี่คลาย

(เดือนที่ 7-12)

**ระยะผ่อนคลายการควบคุม
และเริ่มกลับสู่การประกอบ
กิจกรรมทางเศรษฐกิจ
และสังคม**

มีการผ่อนคลามาตรการบางส่วน ธุรกิจเริ่มกลับมาเปิดตัว มีการเตรียมความพร้อมอย่างรัดกุม เพื่อรับมือการระบาดที่อาจเกิดขึ้นอีก

หลังวิกฤตโควิด-19 ประเทศไทยจะต้องปรับตัวผ่าน 4 ระยะ ซึ่งระยะเวลาความยาวนานของแต่ละช่วงขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมโรคและความไม่แน่นอนของการมีวัคซีน ที่จะส่งผลให้ระยะเวลาในแต่ละช่วงมีการปรับเปลี่ยนหรือลดลง

ระยะที่

3

Recovery

ฟื้นตัวและปรับตัว

(เดือนที่ 13-18)

ระยะการฟื้นตัวและปรับตัว
หลังจากสถานการณ์
คลี่คลาย

พฤติกรรมกำบังป้องกันโรคกลายเป็น
บรรทัดฐานใหม่ของสังคม ธุรกิจบาง
ส่วนเริ่มกลับสู่สภาวะปกติและพยายาม
ปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากวิกฤต

ระยะที่

4

Restructuring

ปรับโครงสร้างใหม่

(เดือนที่ 19-อนาคต 5 ปีข้างหน้า)

ระยะการปรับโครงสร้าง
ระบบเศรษฐกิจและการ
ปรับตัวของสังคมใหม่
(Social New Normal)

มีการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ
และการปรับตัวทางสังคม มีแผน
รองรับโรคอุบัติใหม่ในอนาคตอย่างเป็น
ระบบ มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองมากขึ้น

/ สำรองภาพอนาคต ผ่าน 4 เส้นทาง และ การเดินทางที่ประเทศไทย อาจต้องเผชิญ /

หลังวิกฤตโควิด-19 ภาพอนาคตประเทศไทยจะเป็นไปในรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลักที่มีความไม่แน่นอน ได้แก่ **ปัจจัยด้านการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ** และ**ปัจจัยด้านการควบคุมโรคระบาด** ว่าสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งหากเปรียบเทียบภาพอนาคตประเทศเป็นการเดินทางแล้วนั้น เส้นทางต่างๆที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญ สามารถเป็นไปได้ด้วยกัน 4 รูปแบบดังต่อไปนี้

/ ริงเลียบผา / (Risky Business)

เส้นทางมีความเสี่ยง ประเทศสามารถเคลื่อนไปได้ แต่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ยังมีภาระขาดชำระ เศรษฐกิจฟื้นตัวได้

/ ชิ่งทางด่วน / (Rosy Scenario)

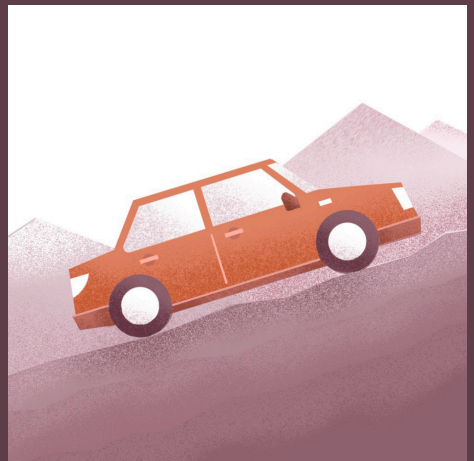
เส้นทางอนาคตราบรื่น ประเทศสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว ควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จ เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว

/ หลงป่า ติดหล่ม / (Doomsday Scenario)

เส้นทางมีอุปสรรค ประเทศติดหล่มใหญ่ทุกอย่างหยุดชะงัก ต้องใช้เวลาในการฟื้นตัว การระบาดกลับมารุนแรง เศรษฐกิจและสังคมลือคดาวนั้ทั่วโลก

/ ลากเกียร์ต่ำ / (Slow but Sure)

เส้นทางราบเรียบ แต่ใช้เวลาในการเดินทาง ประเทศเคลื่อนตัวไปได้เรื่อยๆ อย่างช้าๆ ควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จ แต่เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ช้า

/ 1 / **ซึ่งทางด่วน**

Rosy Scenario

/ **สุขภาพ** /

ควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จ

ประเทศสามารถควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จ การผ่อนคลายล็อกดาวน์เป็นไปได้อย่างราบรื่น

/ **เศรษฐกิจ** /

เศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวคืนสู่ภาวะปกติ

มาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐได้ผล เศรษฐกิจฟื้นตัวอย่างรวดเร็วผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้เร็ว และมีความสามารถในการคืนสู่ภาวะปกติได้ (Economic Resilience)

/ **สังคม** /

ประชาชนเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นได้

ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถนำแพลตฟอร์มดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ ประชาชนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพและด้านดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียม

/ **การศึกษา** /

นักเรียน-นักศึกษากลับมาเรียนต่อได้

นักเรียนและนักศึกษาส่วนมากกลับมาเรียนและศึกษาต่อได้ ภาครัฐมีมาตรการสนับสนุนสถานประกอบการที่สามารถรับนักศึกษาไปฝึกงานได้

“
เส้นทางอนาคตที่
ราบรื่น และประเทศ
สามารถขับเคลื่อน
ไปข้างหน้าได้อย่าง
รวดเร็ว ”

/ 2 / หลงป่า ติดหล่ม

Doomsday Scenario

/ สุขภาพ /

ไม่สามารถควบคุมการระบาด ซ้ำได้

การระบาดทั่วโลกยังไม่สิ้นสุด ประเทศไทยไม่สามารถควบคุมการระบาดซ้ำได้

/ สังคม /

เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ รุนแรง อาชญากรรมเพิ่มขึ้น

การล็อกดาวน์เกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนาน ทำให้ผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มคนเปราะบางได้รับความเดือดร้อนจากการขาดรายได้ มาตรการช่วยเหลือของรัฐไม่ทั่วถึง ปัญหาความเหลื่อมล้ำรุนแรงขึ้น เกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น

/ เศรษฐกิจ /

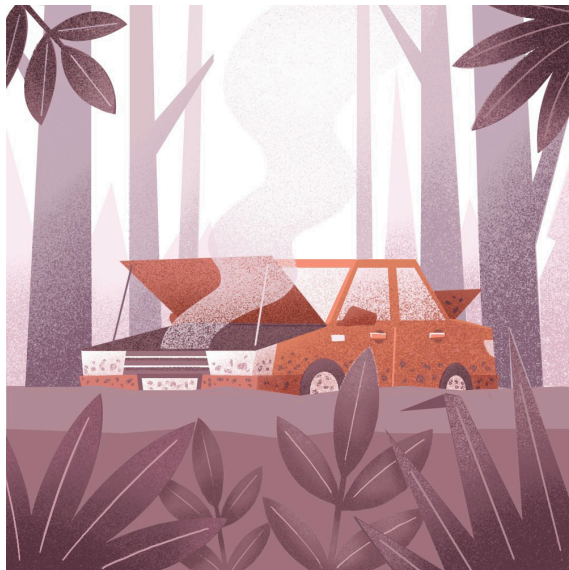
เศรษฐกิจหดตัวอย่างรุนแรง หลายธุรกิจปิดกิจการ

เศรษฐกิจหดตัว โดย GDP ปี 2563 จะหดตัวอย่างรุนแรงกว่าที่คาดการณ์ไว้ ผลจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ได้ผลในการดูดเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของภาคการผลิตและภาคการส่งออกยังหยุดชะงัก ธุรกิจโดยเฉพาะ SMEs จำเป็นต้องปิดกิจการส่งผลกระทบต่อคนกว่า 10 ล้านคน

/ การศึกษา /

คุณภาพนักเรียน-นักศึกษาต่ำ ลง ขาดงานรองรับ

คุณภาพของนักเรียนและนักศึกษาต่ำลง ผู้สำเร็จการศึกษาประสบปัญหาการว่างงาน เด็กเล็กขาดการดูแลและสร้างเสริมพัฒนาการตามความเหมาะสมของวัยจากครูปู๊ดูแล เกิดการขาดสภาพคล่องของการใช้จ่ายงบประมาณด้านการศึกษา

“
เส้นทางมือปสรรค
ประเทศตีดหล่มใหญ่
ทุกอย่างหยุดชะงัก
ต้องใช้เวลาในการ
ฟื้นตัว
”

/ 3 / **วิ่งเสียบपा**

Risky Business

/ **สุขภาพ** /

ยังไม่สามารถควบคุมโรคได้

ประเทศไทยยังไม่สามารถควบคุมโรคได้ ขาดแคลนผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้มาตรฐานด้านสุขอนามัย ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงวัคซีนได้อย่างทั่วถึง

/ **เศรษฐกิจ** /

เศรษฐกิจฟื้นตัวด้วยการใช้จ่ายภายในประเทศ

ระบบเศรษฐกิจฟื้นตัวด้วยการบริโภคสินค้าบริการและการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยมีแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการทำธุรกรรมต่างๆ รวมถึงได้รับการลงทุนจากภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางความมั่นคงทางอาหารและสุขภาพ

/ **สังคม** /

สังคมเลือกปฏิบัติ เกิดการระบอบซ้ำจากนอกประเทศ

สังคมแบ่งฝักฝ่าย มีการเลือกปฏิบัติและนิยมความเป็นกลุ่มส่วนตัวมากขึ้น คนไทยยังรักษามาตรการเว้นระยะห่างส่วนภาวะภายนอกประเทศยังคงมีการระบอบซ้ำ ทำให้เกิดการระบอบซ้ำจากกลุ่มคนลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย หรือนักท่องเที่ยว

/ **การศึกษา** /

ผสมผสานการเรียน-การสอนแบบออนไลน์และออฟไลน์

การเรียนการสอนมีทั้งแบบออนไลน์และเข้าชั้นเรียน โดยมีหลักสูตรออนไลน์จากต่างประเทศที่น่าเชื่อถือ สามารถนำมาเทียบหน่วยกิตในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้

“
เส้นทางมีความเสี่ยง
ประเทศไทยสามารถ
เคลื่อนไปได้ แต่ต้อง
เฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด”

/ 4 / ลากเกียร์ต่ำ

Slow but Sure

/ สุขภาพ /

ควบคุมโรคได้เบ็ดเสร็จ

ค้นพบยาที่รักษาได้ผลและวัคซีน ทำให้ควบคุมการระบาดได้ภายใน 18 เดือน ผู้คนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพอนามัยเบื้องต้นมากขึ้น ทำให้โรคติดต่อชนิดอื่นลดลงไปด้วย

/ สังคม /

เกิดปัญหาหนี้สิน ความเหลื่อมล้ำ และอาชญากรรม

ผู้มีรายได้น้อยเดือดร้อนอย่างมากจากการขาดรายได้ เกิดปัญหาหนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาด้านสุขภาพจิต

/ เศรษฐกิจ /

เศรษฐกิจมีปัญหา GDP ตีถลบ ยอดคนตกงานเพิ่มขึ้น

เศรษฐกิจมีปัญหาเนื่องจากการดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจไม่ได้ผล เพราะปัญหาเชิงปฏิบัติ การเติบโตทางเศรษฐกิจเมื่อวัดจาก GDP Growth ของประเทศไทยติดลบ 6.7% มีคนตกงานมากกว่า 6 ล้านคน ภาคท่องเที่ยว บริการ และการส่งออกถูกกระทบอย่างหนัก

/ การศึกษา /

ผสมผสานการเรียน-การสอน แบบออนไลน์และเข้าชั้นเรียน

มีการผสมผสานการเรียน-การสอน ทั้งแบบออนไลน์และเข้าชั้นเรียน แต่อาจมีนักเรียน นักศึกษา และผู้คนบางส่วน ที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนแบบออนไลน์ได้

“
เส้นทางราบเรียบ
แต่ใช้เวลาในการ
เดินทาง ประเทศ
เคลื่อนตัวไปได้
เรื่อยๆ อย่างช้าๆ ”

03

THE RECOMMENDATION

/
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

/ เปลี่ยนวิกฤต เป็น โอกาส จาก 4 เส้นทาง ความเป็นไปได้ สู่ 7 แนวทางพัฒนา ประเทศไทยในอนาคต /

จากภาพอนาคตเส้นทางความเป็นไปได้แบบต่างๆ (Scenarios) นำมาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยหลังสถานการณ์โควิด-19 แผนการรับมือนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดแบบบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการนำเสนอวิธีเตรียมพร้อมรับมือกับอนาคตที่ไม่แน่นอน และการวางแผนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่เลวร้ายที่สุด รวมถึงการนำมาใช้เพื่อสร้างความมั่นคงที่ยั่งยืนของประเทศในอนาคตต่อไป

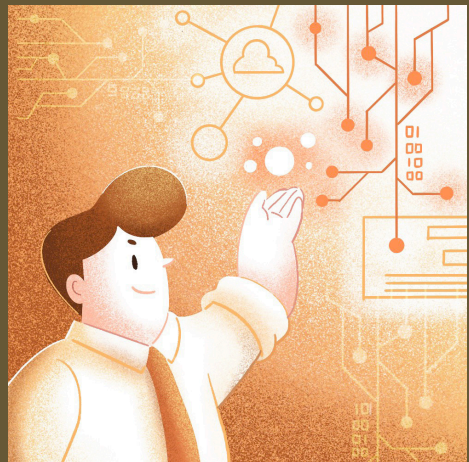
/ 1 /

บรรเทาผลกระทบและช่วยในการปรับตัว
(Mitigation & Adaptation)

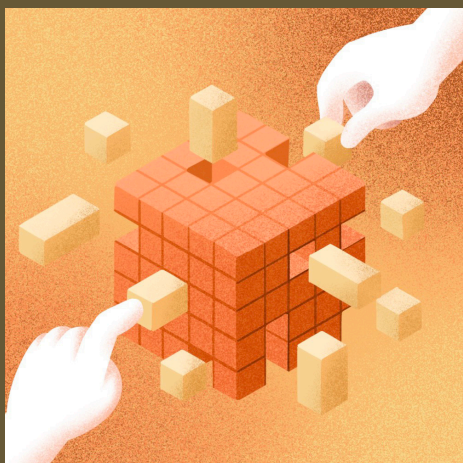
/ 2 /

ยกระดับทักษะแรงงานและพัฒนาทุนมนุษย์
(Human Capital)

/ 3 /

เปลี่ยนผ่านธุรกิจและกิจกรรมสู่โลกดิจิทัล
(Digital Transformation)

/ 4 /

บูรณาการข้อมูลเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
(Big Data & Intelligence)

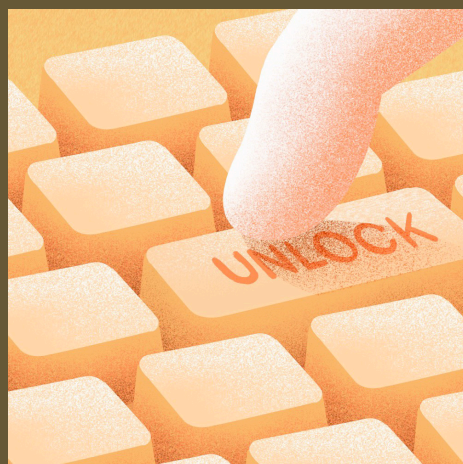
/ 5 /

สนับสนุนการวิจัย การพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรม
(Research, Development, Innovation, Manufacturing : RDIM)

/ 6 /

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Sustainability)

/ 7 /

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปลดล็อกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค
(Regulatory Unlock and Infrastructure Development)

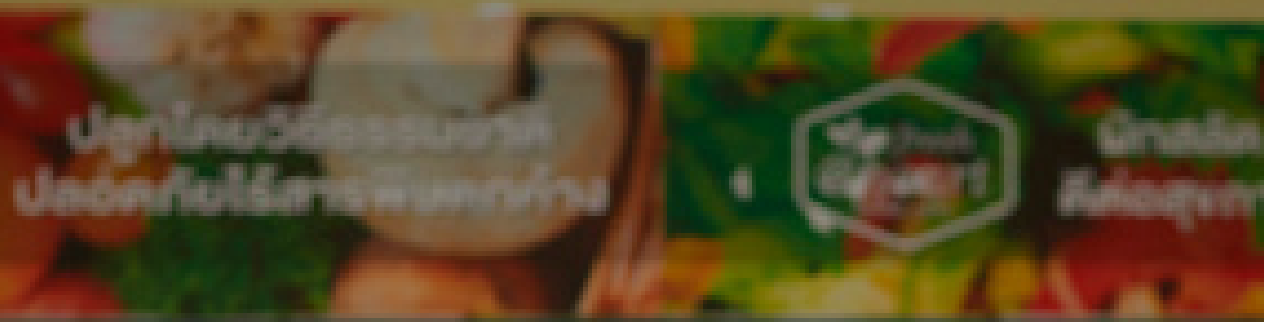

/ 1 /

บรรเทาผลกระทบ และช่วยในการปรับตัว

Mitigation & Adaptation

/ 1 / บรรเทาผลกระทบ และช่วยในการปรับตัว

Mitigation & Adaptation

/ 1.1 /

ช่วยเหลือเยียวยา เพิ่มสภาพคล่อง ด้วยการลด-ละ-เลือนค่าใช้จ่าย และให้ เงินช่วยเหลืออย่างตรงจุด

ลดต้นทุน ลดค่าเล่าเรียน

ช่วยลดค่าใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น นโยบายลดค่าเล่าเรียนของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มาตรการลดค่าไฟฟ้าและน้ำประปา

ลด หรือ ละเว้นค่าเช่าพื้นที่หรือ ค่าใช้จ่ายจากส่วนภาครัฐ

ละเว้นค่าใช้จ่ายจากส่วนภาครัฐ รวมถึงการชดเชยค่าใช้จ่ายบางส่วนให้กับผู้ค้าที่ได้รับผลกระทบจากการถูกยกเลิกงานของภาครัฐ

เลื่อนการชำระหนี้

เลื่อนการชำระหนี้ เช่น มาตรการเลื่อนการชำระหนี้ของ SMEs 6 เดือน และมาตรการช่วยเหลือลูกหนี้ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ของธนาคารแห่งประเทศไทย

สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft loan) แก่ธุรกิจ SMEs

สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft loan) แก่ธุรกิจ SMEs เลื่อนการชำระหนี้ เช่น มาตรการสินเชื่อใหม่เพิ่มสภาพคล่องไม่เกิน 500 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย 2% ต่อปี โดยไม่คิดดอกเบี้ยใน 6 เดือนแรกของธนาคารแห่งประเทศไทย

ให้เงินช่วยเหลือเยียวยาที่ตรงจุด

ให้เงินช่วยเหลือเยียวยาอย่างตรงจุด เช่น โครงการเราไม่ทิ้งกัน มาตรการเยียวยาเกษตรกรของกระทรวงการคลัง มาตรการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ 13 ล้านคน 3 เดือน เดือนละ 1,000 บาท

/ 1.2 /

สนับสนุนการจ้างงาน สร้างงานใหม่ ให้ผู้ได้รับผลกระทบ

จ้างงานชั่วคราวสำหรับผู้ได้รับผลกระทบ

ส่งเสริมการจ้างงานชั่วคราวสำหรับผู้ได้รับผลกระทบ เช่น โครงการสร้างงาน 50,000 อัตราของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)

สนับสนุนการจ้างงานบัณฑิตจบใหม่

สร้างตำแหน่งงานกระจายสู่ภูมิภาค เพื่อจ้างงานบัณฑิตจบใหม่ให้ไปช่วยพัฒนาชุมชนหรือเข้าร่วมโครงการพัฒนา SMEs

/ 1.3 /

ช่วยปรับตัวและสร้างโอกาสใหม่ ภายใต้มาตรฐานความปลอดภัย

กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy)

กระตุ้นระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น เพื่อประคองเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวสามารถพึ่งพาตัวเองได้

เปิดคลัสเตอร์เมืองปลอดภัย

เปิดคลัสเตอร์ หรือ กลุ่มธุรกิจและเครือข่ายในเมืองที่มีความปลอดภัยจากสถานการณ์การระบาด ให้เศรษฐกิจสามารถดำเนินต่อและฟื้นกลับสู่ภาวะปกติได้

จับคู่เมืองปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างกัน (Travel Bubble)

จับคู่พื้นที่ที่มีความปลอดภัยจากสถานการณ์การระบาด เพื่อส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยวระหว่างกัน

ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย และสุขอนามัยเพื่อรองรับการเปิดเมือง

ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัยเพื่อรองรับการเปิดเมือง เช่น ด้านการศึกษา การท่องเที่ยว และอาหาร

/ 2 /

ยกระดับทักษะแรงงาน และพัฒนาทุนมนุษย์

Human Capital

/ 2 / ยกระดับทักษะแรงงาน และพัฒนาทุนมนุษย์

Human Capital

/ 2.1 /

ยกระดับทักษะแรงงานให้เกิดประสิทธิภาพ สูงสุด (Reskill & Upskill)

พัฒนาทักษะแรงงานระดับสูง ในสาขาที่ขาดแคลน

พัฒนาทักษะแรงงานระดับสูงในสาขาที่ขาดแคลน เช่น อุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) การตลาดยุคใหม่ และทักษะที่จำเป็นสำหรับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) เป็นต้น

ยกระดับมาตรการแรงงานภาค บริการ

ยกระดับมาตรการสำหรับแรงงานในภาคบริการซึ่งมีความใกล้ชิดกับผู้บริโภค โดยเฉพาะการดูแลขอมามัยและความปลอดภัย

พัฒนาอาสาสมัครเพื่อช่วย เหลือ และนำ ชาวบ้านในชุมชน

พัฒนาอาสาสมัครหรือเครือข่ายที่มีอยู่ให้เป็นโค้ชในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำชาวบ้านในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

/ 2.2 /

ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่ตอบโจทย์ อนาคต (Future Skill)

สนับสนุนการฝึกอบรมทักษะ เพื่ออนาคต

สนับสนุนงบประมาณแก่มหาวิทยาลัย เพื่อจัดทำหลักสูตร Non-Degree แบบเข้มข้น สนับสนุนให้เกิดทักษะแห่งอนาคต สร้างโอกาสในการพัฒนาตนเองให้กับคนไทย รวมถึงมีตำแหน่งงานรองรับเพื่อรองรับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19

สนับสนุนหลักสูตรการเรียน การสอนแบบออนไลน์สำหรับ บุคคลทั่วไป

สนับสนุนระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับบุคคลทั่วไป (Massive Open Online Courses: Ed-Moocs) ซึ่งเป็นระบบเปิดที่ทุกคนสามารถเรียนได้แบบเสรีและรองรับผู้เรียนได้จำนวนมาก

ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่ ตอบโจทย์อนาคต

พัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์อนาคต เช่น เทคโนโลยี 4.0 การตลาดยุคใหม่ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งทักษะการทำงานเฉพาะด้าน (Hard Skill) และทักษะในการประสานงานและการจัดการ (Soft Skill) เป็นต้น

รองรับการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยระบบธนาคารหน่วยกิต

จัดทำระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่มีความยืดหยุ่น โดยผู้เรียนสามารถสะสมไว้เพื่อการศึกษาต่อในระดับต่างๆ ได้

/ 2.3 /

พัฒนาทุนมนุษย์และความเป็น ผู้ประกอบการในสาขาต่างๆ

พัฒนา Smart Farmer

พัฒนาเกษตรกรให้มั่งคั่งความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำเกษตรกรรม

พัฒนาและผลิตบุคลากรด้าน การวิจัย

พัฒนาและผลิตบุคลากรและนักวิจัยทางการแพทย์ พันธุศาสตร์ และชีวสารสนเทศ

ส่งเสริม Startup และผู้ประกอบการรุ่นใหม่

สร้างความเป็นผู้ประกอบการและพัฒนาวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprise : IDE) เช่น Startup ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (DeepTech) ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Young Entrepreneur) Startup เพื่อชุมชน (Local Startup) และวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เป็นต้น

พัฒนาและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การเรียนรู้ด้านศิลปะอย่างมี ประสิทธิภาพ

พัฒนาผู้ประกอบการด้านศิลปะ (Art Entrepreneurs) และผู้จัดการธุรกิจด้านวัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ (Creative & Cultural Business Managers) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาด้านศิลปะ ที่ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีพื้นที่เรียนรู้นอกห้องเรียนที่เหมาะสม

/ 3 /

เปลี่ยนผ่านธุรกิจและ กิจกรรมสู่โลกดิจิทัล

Digital Transformation

/ 3 / เปลี่ยนผ่านธุรกิจและ กิจกรรมสู่โลกดิจิทัล

Digital Transformation

/ 3.1 /

พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลและกิจกรรม ออนไลน์สำหรับภาคธุรกิจต่างๆ

ส่งเสริมให้เกิดแพลตฟอร์มการค้า ออนไลน์ เชื่อมโยงผู้ผลิตและ ผู้บริโภคโดยตรง

พัฒนาแพลตฟอร์มสัญชาติไทย ส่งเสริมให้เกิดแพลตฟอร์มการค้าออนไลน์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ผู้ค้ารายย่อย เกษตรกร งานศิลปะ และลดการพึ่งพาแพลตฟอร์มของต่างชาติ

พัฒนาการศึกษาออนไลน์

พัฒนาการศึกษาออนไลน์ และ ระบบการศึกษาแบบผสม (Hybrid Education) ที่ผสมผสานการเรียนการสอนหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น ออนไลน์และชั้นเรียน

พัฒนาระบบ AI เพื่อการบริการ ที่เฉพาะตัว

พัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อให้เกิดการบริการที่มีความเฉพาะตัวสำหรับแต่ละบุคคลในวงกว้างได้ (Mass customization Service)

ส่งเสริมระบบการแพทย์ทางไกล (Telemedicine)

ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา

รวบรวมฐานข้อมูลสำหรับให้ บริการแก่ภาคอุตสาหกรรม แบบครบวงจร

มีจุดบริการที่ครบวงจร (One Stop Service) ให้บริการแก่ภาคอุตสาหกรรม เช่น ฐานฐานข้อมูลพืชสมุนไพรที่มีฤทธิ์ด้านเวชสำอาง เป็นต้น

สร้างฐานข้อมูลของศิลปินใน สาขาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยน แนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจ

พัฒนาแพลตฟอร์มที่รวบรวมข้อมูลของศิลปินในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจ

/ 3.2 /

ลดความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัล ด้วยการสนับสนุนอย่างทั่วถึง

สนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ออนไลน์

สนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียน
ออนไลน์ เช่น ซิมการ์ด แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก
เป็นต้น

เพิ่มทักษะด้านดิจิทัลให้ประชาชน

เพิ่มทักษะด้านดิจิทัลให้กับคนในชุมชน
ให้สามารถใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต
หมู่บ้านได้เต็มประสิทธิภาพ

/ 4 /

บูรณาการข้อมูล เพื่อการจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ

Big Data & Intelligence

/ 4 / **บูรณาการข้อมูลเพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ**

Big Data & Intelligence

/ 4.1 /

สร้างระบบข้อมูลสำหรับการลดปัญหาความยากจนอย่างตรงจุด (Targeting Poverty Eradication)

จัดทำสำมะโนครัวเรือนยากจน ลงพื้นที่เพื่อระบุปัญหาอย่างแม่นยำ
จัดทำสำมะโนครัวเรือนยากจนและ จัดทีมลงพื้นที่ เกาะติดรายครัวเรือน
บูรณาการข้อมูลเพื่อแก้ไขปัญหาความ ยากจนรายพื้นที่อย่างตรงจุด เช่น เพื่อระบุปัญหาในท้องที่อย่างแม่นยำ
ยากจนรายพื้นที่อย่างตรงจุด เช่น เพื่อดูแลจนกำหนดเป้าหมายและทิศทาง
ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนา การแก้ปัญหา และออกแบบขับเคลื่อน
คนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform : TPM- โครงการ
AP) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ข้อมูล
ผู้ด้อยโอกาส ข้อมูลศักยภาพราย พื้นที่ (Geographic Information System : GIS) และแผนที่การเกษตร (Agri-Map) เป็นต้น

/ 4.2 /

พัฒนาระบบลงทะเบียนสำหรับการช่วยเหลือเยียวยาในช่วงวิกฤตที่ทันทั่วถึง

จัดทำระบบลงทะเบียนแห่งชาติ สำหรับ การช่วยเหลือในช่วง วิกฤต

จัดทำระบบลงทะเบียนกลาง สำหรับเป็น แพลตฟอร์มสำหรับการช่วยเหลือในช่วง วิกฤตได้ทันทีและตรงจุด โดยประชาชน ไม่ต้องลงทะเบียนซ้ำซ้อนอีกต่อไป

/ 4.3 /

พัฒนาระบบกลาง รวบรวมบริการภาค รัฐไว้ครบ จบ ในจุดเดียว

จัดทำเว็บภาครัฐกลางแห่งชาติ

จัดทำเว็บภาครัฐ พัฒนาระบบกลาง
เพื่อรวบรวมบริการภาครัฐไว้ในจุดเดียว

/ 4.4 /

บูรณาการข้อมูลเพื่อการวางแผน การผลิตด้านการเกษตร

พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อช่วยใน
การวางแผนด้านการเกษตร

พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน
การผลิต เช่น ระบบเตือนภัยภาค
การเกษตร การคาดการณ์ผลผลิต
เกษตร และการวางแผนระบบประกัน
ภัยพืชผลเกษตร

/ 4.5 /

พัฒนาระบบฐานข้อมูลสุขภาพ เพื่อการวิจัยและพัฒนา

จัดทำฐานข้อมูล eHealth &
mHealth

จัดฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ
สุขภาพ (eHealth) เพื่อการเชื่อมโยง
ระหว่างผู้ให้บริการด้านสุขภาพและ
ประชาชน และการใช้งานผ่านอุปกรณ์
เคลื่อนที่ (mHealth)

พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการวิจัย
คัดค้นยาและวิธีการรักษาโรค

พัฒนาฐานข้อมูลทั้ง Chemical
Library และ Thailand Genomic
Databank เพื่อการใช้ประโยชน์ใน
การวิจัยและพัฒนา เพื่อคัดค้นยาและ
วิธีการรักษาโรค

/ 5 /

สนับสนุนการวิจัย การพัฒนาอุตสาหกรรม และนวัตกรรม

Research, Development, Innovation,
Manufacturing (RDIM)

/ 5 / สนับสนุนการวิจัย การพัฒนาอุตสาหกรรม และนวัตกรรม

Research, Development, Innovation, Manufacturing (RDIM)

/ 5.1 /

สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่ออนาคต

ลงทุนวิจัยและพัฒนา

ลงทุนวิจัยและพัฒนา เพิ่มสัดส่วนรายจ่ายการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ของประเทศ

พัฒนาต่อยอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ (Technology Localization)

สนับสนุนงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหของภาคอุตสาหกรรม ยกระดับงานวิจัยสู่ภาคอุตสาหกรรม (Translational Research) รวมถึงการต่อยอดเพื่อทำวิจัยเชิงลึก (Technology Deepening)

ส่งเสริมการวิจัยภายใต้สภาพแวดล้อมจริง

ส่งเสริมการวิจัยแบบ On-farm Research & Service ที่เกิดจากความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเกษตรกรภายใต้สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในชีวิตจริง เน้นการสร้าง Inclusive Innovation และ Social Innovation เพื่อให้ชุมชนเข้าถึงนวัตกรรมได้

ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและพัฒนาเชิงพาณิชย์ (R & D Commercialization)

ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยในประเทศให้มากขึ้น โดยการปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อเร่งรัดให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ปรับปรุงบริการการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่ที่มีปัจจัยสำคัญด้านสภาพพื้นที่และสภาพภูมิสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งต้องใช้ผลงานวิจัยที่มีการทดลองและวิจัยในเชิงพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ

/ 5.2 /

ส่งเสริมผู้ประกอบการเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม และนวัตกรรมส่งเสริมผู้ประกอบการด้าน
เทคโนโลยีของไทย

ส่งเสริมผู้ประกอบการเทคโนโลยี (DeepTech) ของไทย วิชาชีพที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Enterprise : IDE) ไม่ว่าจะเป็นด้านอุตสาหกรรมการผลิต (Smart Manufacturing & Factory 4.0) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร (AgriTech) ด้านอาหาร (FoodTech) ด้านสุขภาพ (HealthTech) และด้านการศึกษา (EdTech)

พัฒนา Local Startup และ
ผู้ประกอบการรุ่นใหม่

พัฒนา Local Startup และผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Young Entrepreneur) โดยสร้างกลไกสนับสนุนทั้งผู้ประกอบการรายเดิมและผู้ประกอบการรายใหม่ ให้สร้างสินค้าหรือบริการมูลค่าเพิ่มสูง และสามารถเติบโตอย่างก้าวกระโดด

เชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือ
ระหว่างการวิจัย-ผู้ประกอบการ-รัฐ-ชุมชน

ออกแบบโมเดลเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือระหว่างการวิจัย-ผู้ประกอบการ ภาครัฐ และชุมชน

/ 5.3 /

ขับเคลื่อน EEC และนวัตกรรม
ในภูมิภาคส่งเสริมนวัตกรรมในทุกภูมิภาค
ผ่านการขับเคลื่อนเขตนวัตกรรม
ต่าง ๆ

สร้างและขับเคลื่อนระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เขตนวัตกรรมภาคเหนือ เขตนวัตกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเขต

นวัตกรรมภาคใต้ เชื่อมโยงกับอุทยานวิทยาศาสตร์ในภูมิภาค และหน่วยบ่มเพาะวิชาชีพของมหาวิทยาลัย (University Business Incubator) เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมในทุกภูมิภาคของไทย

/ 6 /

ขับเคลื่อน
เศรษฐกิจ BCG
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Sustainability

/ 6 / ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Sustainability

/ 6.1 / มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง (SEP for SDG)

ส่งเสริมการปรับใช้ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับ พื้นที่เป้าหมาย

ส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสม
เพื่อปรับใช้ให้เข้ากับกลุ่มประชาชนและ
พื้นที่เป้าหมาย

สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน และธุรกิจ

สร้างความพอประมาณ ความมีเหตุมี
ผล และภูมิคุ้มกัน ให้กับภาคประชาชน
และธุรกิจ เช่น วิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม ให้มีความยืดหยุ่นต่อการ
เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้ (Resilient
SMEs)

พัฒนาและยกระดับมาตรการ ธุรกิจสู่ความยั่งยืน

พัฒนาและยกระดับมาตรการธุรกิจสู่
ความยั่งยืน เช่น การผลิตที่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อม (Green Manufacturing)
การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable
Tourism) การท่องเที่ยวสีเขียว (Green
Tourism) และเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่ง
แวดล้อม เป็นต้น

/ 6.2 /

ผลักดันแนวทาง BCG เป็นกลไกแห่ง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่

ขับเคลื่อน 3 เศรษฐกิจหลัก เพื่อพัฒนาจุดแข็งของประเทศ อย่างยั่งยืน

ผลักดันแนวทาง BCG (Bio-Circular Green Economy) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคลัสเตอร์ธุรกิจที่เป็นจุดแข็งของประเทศอย่างยั่งยืน เช่น กลุ่มเกษตรกรรมและธุรกิจชีวภาพ

สร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ BCG

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม BCG อาทิ ธนาคารทรัพยากรชีวภาพ (Biobank) โดยเป็นแหล่งกลางของประเทศในการเก็บรักษาทรัพยากรชีวภาพนอกถิ่นกำเนิดได้ปลอดภัยและมีคุณภาพ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ (National Quality infrastructure : NQI) ด้าน BCG เพื่อการสร้างเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าและบริการ BCG ซึ่งเป็นกลุ่มที่เน้นที่มาของวัตถุดิบ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดโลก

ส่งเสริม 4 ความร่วมมือระหว่าง รัฐ-ธุรกิจ-มหาวิทยาลัย- ชุมชน

ส่งเสริมการร่วมมือ 4 ฝ่าย (Quadruple Helix) ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ มหาวิทยาลัย และ ภาคสังคมชุมชน

สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการออกแบบ

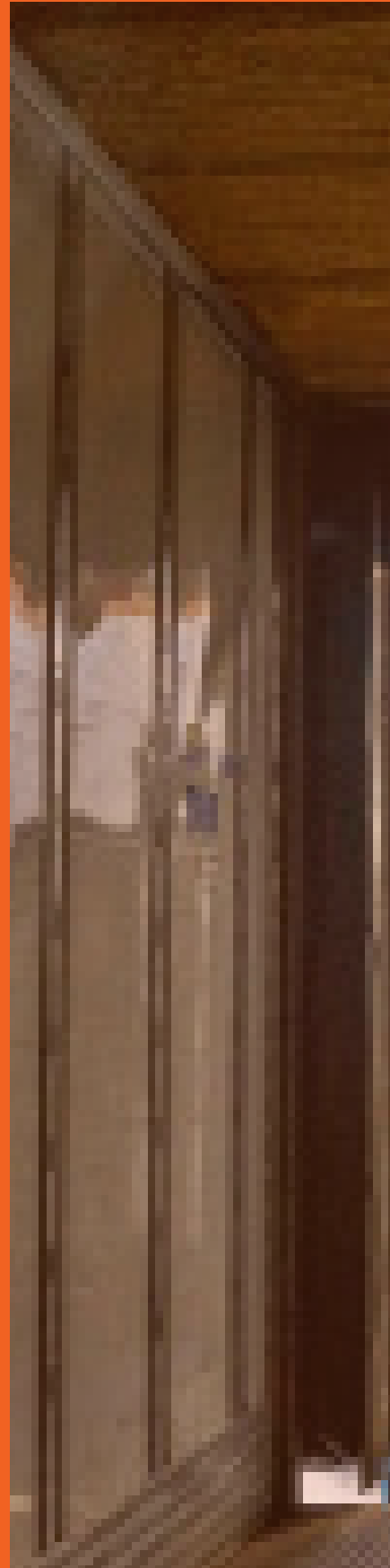
นำศิลปะร่วมสมัยเชื่อมโยงกับนโยบาย BCG ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้การท่องเที่ยว การออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

171

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปลดล็อกกฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรค

Regulatory Unlock and Infrastructure
Development

/ 7 / พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปลดล็อกกฎระเบียบที่ เป็นอุปสรรค

Regulatory Unlock and Infrastructure
Development

/ 7.1 /

ปลดล็อกกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาประเทศ

ปฏิรูปกฎหมายที่ล้าสมัย

ปลดล็อกอุปสรรคทางกฎหมายขับเคลื่อน
Regulatory Guillotine หรือ การ
ทบทวนกฎหมายที่บังคับใช้ให้เกิดผลใน
ทางปฏิบัติ

รองรับระเบียบและมาตรฐาน เครื่องมือแพทย์ตามมาตรฐาน สากล

มีระบบการรับรองมาตรฐานเครื่อง
มือแพทย์ในประเทศที่เข้มแข็งตาม
มาตรฐานสากล รวมถึงระเบียบ ข้อ
กำหนดการทดลองในคลินิก

/ 7.2 /

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเตรียมพร้อมระบบนิเวศสำหรับอนาคต

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและการตลาด

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ BCG และในสาขาการผลิตต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและการตลาด เช่น การขนส่ง โลจิสติกส์ น้ำ โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล และโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ EEC และเขตนวัตกรรมภูมิภาค (Regional Innovation & Economic Zone) เป็นต้น

สร้างสถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ตอบโจทย์ระบบสุขภาพในประเทศ

มีสถาบันวิจัยและพัฒนา โดยมุ่งเป้าไปที่การเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลจีโนมคนไทย รวมถึงกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มความเข้มแข็ง มั่นคง และตอบโจทย์ระบบสุขภาพภายในประเทศ

มีพื้นที่กลางสำหรับให้บริการด้านการวิเคราะห์ทดสอบ

มี National Shared Facilities ในรูปแบบ Contract Development and Manufacturing Organization (CDMO) เพื่อให้บริการด้านการวิเคราะห์ทดสอบ

04

THE STRATEGY

/
ทิศทางเชิงกลยุทธ์และข้อเสนอแนะ
รายสาขาการผลิต

**/ มองการณ์ไกลสู่
เป้าหมายความท้าทาย
และแผนการรับมือใน
11 สาขาที่สำคัญ /**

ทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic Direction) หรือ การตั้งเป้าหมายในระยะยาว เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานของแต่ละสาขาการผลิต ที่สอดคล้องไปกับ 7 แนวทางการพัฒนาประเทศไทยในภาพรวม

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรายสาขาและ ข้อเสนอการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม (อววน.) ที่ระบุถึง เป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวของทั้ง 11 สาขาที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบและผลักดัน นโยบายในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของระบบ เศรษฐกิจ ระบบสุขภาพ ระบบการศึกษา และการปรับตัวของสังคมใหม่ ซึ่งถือเป็นความท้าทายของประเทศที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อไปสู่การสร้างอนาคตของประเทศอย่างยั่งยืน

| 1 |

เกษตรต้นน้ำ

เพิ่มผลิตภาพ คุณภาพ และมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรไทย (High Productivity and High Value Crop)

| 2 |

อุตสาหกรรมอาหาร

มุ่งสู่การเป็นครัวโลกที่มั่นคงปลอดภัย ได้มาตรฐาน (Safety Food for the World)

| 3 |

อุตสาหกรรมการผลิต

เพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมสัญชาติไทย (Indigenous Industrial Capability Upgrading)

| 4 |

ท่องเที่ยว

ท่องเที่ยวปลอดภัย มีคุณภาพกระจายสู่เมืองรอง (Safety, Quality and Inclusive Tourism)

| 5 |

SMEs & IDEs

สร้างวิสาหกิจยุคใหม่ ก้าวล้ำทันสมัย และยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง (Smart and Resilient Enterprise)

| 6 |

เศรษฐกิจฐานราก

ส่งเสริมศักยภาพ สร้างโอกาสด้วยแนวทางการพัฒนาอย่างตรงจุด (From Poverty to Prosperity of Local Economy by Targeted Development)

| 7 |

**เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
และเชิงวัฒนธรรม**

สร้างความพร้อมของท้องถิ่น
มุ่งสู่เมืองสร้างสรรค์
(Grooming Locality Towards
Creative City)

| 8 |

บริการภาครัฐ

บริการอัจฉริยะโดยปราศจากคอร์รัปชัน
(Smart Service with Zero
Corruption)

| 9 |

สุขภาพ

สร้างความมั่นคงทางสุขภาพ ชูจุดแข็ง
เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
(Establish Health Security
& Enhance Medical Research
and Tourism)

| 10 |

การศึกษา

ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้
เพื่อความสามารถในการปรับตัว
(Ubiquitous and Affordable Learning
for Building Adaptability)

| 11 |

สังคม

สร้างสังคมแห่งความเกื้อกูลและแบ่งปัน
(Care and Share Society)

| 1 | เกษตรต้นน้ำ

(Agriculture)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

แรงงาน 1 ใน 3 ของประเทศอยู่ในภาคเกษตร

ประเทศไทยมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 46.54% ของพื้นที่ทั้งประเทศ ครัวเรือนเกษตรกรประมาณ 5.91 ล้านครัวเรือน กำลังแรงงานของประเทศ 35% อยู่ในภาคการเกษตร (12.37 ล้านคน จาก 38.26 ล้านคน) โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด (46%) รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือ (22%) ภาคใต้ (17%) และภาคกลาง (14%) ตามลำดับ

สัดส่วน GDP ภาคเกษตรกรรมลดต่ำลง

ปี 2562 ภาคเกษตรกรรมของไทยมีสัดส่วนประมาณ 5.7% ของ GDP ประเทศไทย ลดลงจากปี 2553 ที่ภาคเกษตรกรรมของไทยมีสัดส่วนประมาณ 7.3% ของ GDP ประเทศไทย

การส่งออกสินค้าเกษตรเติบโตขึ้น สินค้าเกษตรมีแนวโน้มมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปี

ในปี 2559 พบว่าการส่งออกสินค้าเกษตร 12.17 แสนล้านบาท คิดเป็น 16% ของสินค้าส่งออกทั้งหมด โดยสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ข้าว มันสำปะหลัง ไข่ ผลไม้ กุ้ง และอาหารแปรรูป

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

ความต้องการสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นในขณะที่พื้นที่ทำการเกษตรลดลง

ความต้องการสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น สวนทางกับพื้นที่ทำการเกษตร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการอาหารที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต

ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของเกษตรกรไทย

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้น้อย โดยปี 2561 คริวเรือนเกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิเฉลี่ย 5,377 บาทต่อคนต่อเดือน ในขณะที่ต้นทุนในภาคการเกษตรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้อัตรากำไรของเกษตรกรลดลง หนี้สินครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2562 อยู่ที่ 221,490 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เพิ่มขึ้นถึง 47% จากปีที่ผ่านมา

ภัยธรรมชาติส่งผลเสียโดยตรงต่อผลผลิตทางการเกษตร

ระบบการเกษตรพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก มีเกษตรกรเพียง 26% ที่เข้าถึงการใช้น้ำจากชลประทาน การเกษตรส่วนใหญ่จึงเป็นแบบเกษตรน้ำฝน การเผชิญสภาวะแล้งสะสมต่อเนื่องจึงส่งผลกระทบต่อผลผลิตสินค้าเกษตร เช่น ข้าวนาปรังและอ้อย นอกจากนี้ยังมีการระบาดของโรคและแมลงเพิ่มความเสียหายในการสูญเสียผลผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ

เกษตรกรรายเล็กเข้าไม่ถึงทรัพยากรและเทคโนโลยี ขาดอำนาจต่อรองในระบบห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)

เกษตรกรรายเล็กใช้รูปแบบการผลิต-จำหน่ายในรูปแบบเดิม มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในวงจำกัด เกษตรกรถึง 40% ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เน้นปลูกพืชเกษตรโภคภัณฑ์เชิงเดี่ยวซึ่งมีระยะในการเพาะปลูกสั้นเพื่อหารายได้พืชที่ปลูกจึงไม่หลากหลาย นอกจากนี้ การเป็นเกษตรกรรายย่อยทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนจากการผลิตจำนวนมาก (Economies of Scale) ในการเข้าถึงทรัพยากร เทคโนโลยี และขาดอำนาจต่อรองในระบบตลาดที่มีห่วงโซ่อุปทานที่ยาว

การเข้าถึงแหล่งอาหารคุณภาพยังคงไม่ทั่วถึง

ครัวเรือนที่ยากจนมากมีแนวโน้มที่จะมีเด็กอยู่ในภาวะทุพโภชนาการ ในสัดส่วนสูงถึง 16% โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีคนจน 6.683 ล้านคน ในจำนวนนี้มีประมาณ 298,100 คน ที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่อคนต่อเดือนในด้านอาหารต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งหมายความว่าครัวเรือนดังกล่าวไม่สามารถได้รับทั้งแคลอรีและโปรตีนตามปริมาณขั้นต่ำที่ครัวเรือนควรจะได้รับ

ขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร

แรงงานในภาคเกษตรไทยมีแนวโน้มชราขึ้น โดยสัดส่วนเกษตรกรอายุมากกว่า 60 ปี เพิ่มขึ้นจาก 36% ในปี 2551 เป็น 46% ในปี 2561 อย่างไรก็ดี จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าแรงงานในภาคการเกษตรมีการศึกษา

ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีของการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก ส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกรไทย

สินค้าเกษตรไทยพึ่งพาตลาดโลก เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตของตัวเองได้ ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในตลาดต่างประเทศ การชะลอตัวของความต้องการในตลาดโลก หรือการแข่งขันในตลาดโลกที่มีความรุนแรง จึงส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกร

สินค้าเกษตรปลอดภัยเป็นที่ต้องการมากขึ้น

ผู้บริโภคใส่ใจสุขภาพมากขึ้น มีความรู้ทางโภชนาการ ประกอบกับมีการซื้อสินค้าเกษตรผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น จึงต้องการอาหารที่มีคุณภาพปลอดภัย มีหน่วยงานที่เชื่อถือได้รับรองมาตรฐานทางการเกษตร

เกษตรกรมีความพร้อม แต่ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล

เกษตรกรค่อนข้างพร้อมใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แต่ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้งานและขาดผู้ให้บริการเทคโนโลยีที่เหมาะสม แม้มีผู้พัฒนาแอปพลิเคชันด้านเกษตรจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ให้บริการไม่ครบวงจร นอกจากนี้สัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตยังมีความเร็วต่ำ ไม่เสถียร และไม่มีสัญญาณ โดยเฉพาะในแปลงเกษตรซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตชุมชน

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

การขนส่งสินค้าทางการเกษตร ทำได้ยากขึ้น

ตลาดส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญของไทย ส่วนมากเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงสูง หลายประเทศมีมาตรการปิดด่านขนส่งระหว่างประเทศ หรือมีการตรวจตราที่เข้มงวดขึ้น ส่งผลให้การขนส่งสินค้าทำได้ยากขึ้น ต้นทุนสูงขึ้น และมีปัญหาในการควบคุมคุณภาพ

เกิดการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ของประเทศให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

มีการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรของประเทศให้ครอบคลุมขึ้น เพื่อผลประโยชน์ในการเยียวยาเกษตรกรที่ยังไม่เคยขึ้นทะเบียน

เกษตรกรภายในประเทศ ขยับเข้าสู่ แพลตฟอร์มดิจิทัล

ตลาดสินค้าเกษตรภายในประเทศขยับสู่แพลตฟอร์มดิจิทัล เกษตรกรสามารถขายผลผลิตโดยไม่ผ่านคนกลาง แต่อาศัยช่องทาง E-commerce ในการติดต่อผู้บริโภคได้กว้างขวางขึ้น สามารถเป็นผู้กำหนดราคาเองได้ ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

มีแรงงานกลับเข้าสู่ชนบทมากขึ้น

แรงงานคืนถิ่น แรงงานตกงาน และบัณฑิตจบใหม่จะกลับสู่ชนบทมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์การปิดตัวหรือมีการปรับลดกำลังคนเปลี่ยนไปสู่การผลิตในระบบควบคุมอัตโนมัติ (Automation) มากขึ้น

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

เพิ่มความหลากหลายของตลาดให้แก่ สินค้าเกษตร

อาจเป็นตลาดต่างประเทศใหม่ (ที่มีความเข้มงวดในการส่งออกน้อยกว่า) หรือตลาดในประเทศ

พัฒนาระบบ Cold Chain Logistics ที่มีประสิทธิภาพ

หรือระบบคลังสินค้าและขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ เพื่อรองรับการขนส่งที่ต้องใช้เวลานานขึ้น

พัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกรให้ เชื่อถือได้

และนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงการผลิตและการขาย

สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร

เพื่อสร้างแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ของสินค้าเกษตร (ที่มีอยู่แล้วหรือสร้างใหม่) เพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าจากเกษตรกรโดยตรง

“

เพิ่มผลิตภาพ คุณภาพ
และมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า
เกษตรไทย

(High Productivity and High Value Crop)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

เพิ่มผลิตภาพและคุณภาพของสินค้าเกษตรโภคภัณฑ์ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่เหมาะสม

- / พัฒนากลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่เหมาะสมได้ เช่น ปัจจัยการผลิต การเกษตรแม่นยำ
- / รวมกลุ่มสร้างอาชีพในท้องถิ่นเพื่อกระจายแหล่งรายได้
- / ส่งเสริมเกษตรกรยุคใหม่เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงอาหารคุณภาพดีในระดับพื้นที่

| 2 |

ก้าวสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง โดยเพิ่มขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการให้กับชุมชน

- / ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนสู่สินค้าเกษตรที่มีคุณสมบัติแตกต่างและมีคุณภาพสูง โดยเพิ่มขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการให้ชุมชน รวมถึงพัฒนาให้มีผู้จัดการชุมชนในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็ง
- / พัฒนาเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) ให้มีองค์ความรู้ในด้านต่างๆ เช่น การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำเกษตรกรรม

| 3 |

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือระบบนิเวศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าจากห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้มากขึ้น

- / ส่งเสริมผู้ประกอบการกลุ่มผู้ให้บริการเทคโนโลยีการเกษตร ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาให้บริการจัดการเกษตรหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลในภาคเกษตร
- / พัฒนาผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่
- / พัฒนาฐานข้อมูล (Big Data) สำหรับวางแผนการผลิต
- / เพิ่มช่องทางการขายสินค้าให้เกษตรกรเชื่อมโยงกับผู้บริโภคโดยตรง
- / ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการตลาดและโครงสร้างพื้นฐานด้านมาตรฐานอื่น ๆ
- / ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรค เช่น พ.ร.บ. กักพืช, พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช เป็นต้น

2 | อุตสาหกรรมอาหาร (Food Industry)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

มีส่วนแบ่งในตลาดโลกเป็นอันดับ 2 ในภูมิภาคเอเชีย

ปี 2562 ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารโลกอันดับ 11 ด้วยมูลค่า 1,025,500 ล้านบาท โดยมีส่วนแบ่งในตลาดโลก 2.51% และอยู่ในอันดับ 2 ในภูมิภาคเอเชีย เป็นรองจากประเทศจีน และเป็นอุตสาหกรรมที่ผลประโยชน์จากรายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่ภายในประเทศ

มี GDP อยู่อันดับ 1 ในสาขาการผลิตภายในประเทศ

อุตสาหกรรมอาหารมี GDP ภายในประเทศอยู่อันดับ 1 ในสาขาการผลิต โดยเป็นมูลค่า GDP จาก SMEs สัดส่วน 33.2%

มีจำนวนการจ้างงานสูง

อุตสาหกรรมอาหารมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องตั้งแต่ภาคเกษตร ภาคการค้า ภาคการขนส่ง และภาคบริการ ภาพรวมอุตสาหกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอาหารมีจำนวนการจ้างงานที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 3,195,695 คน และมีจำนวน SMEs ที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 1,107,829 ราย โดยอยู่ในภาคการค้ามากที่สุด

596,227 ราย ภาคบริการ 329,600 ราย ภาคการผลิต 136,663 ราย และภาคเกษตรที่เป็นวัตถุดิบ 45,339 ราย

มีจำนวนสถานประกอบการมากที่สุดในประเทศ

อุตสาหกรรมอาหารมีจำนวนสถานประกอบการมากที่สุดในประเทศ 137,027 ราย มีการจ้างงานรวม 759,229 คน โดยมีจำนวน SMEs 136,663 ราย คิดเป็น 4.56% ของจำนวน SMEs ทั้งหมดของประเทศ

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าอาหารสัตว์เลี้ยงอันดับ 4 ของโลก

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าอาหารสัตว์เลี้ยงอันดับ 4 ของโลก รองจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และจีน โดยในปี 2562 ไทยส่งออกสินค้าอาหารสัตว์เลี้ยงเป็นมูลค่าสูงถึง 1,693 ล้านเหรียญสหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้น 4% เมื่อเทียบกับปี 2561

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดขีดความสามารถในการแข่งขัน

กว่า 90% ของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารของไทย เป็น SMEs ที่ยังขาดขีดความสามารถในการแข่งขัน ขาดการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม และงานวิจัยเพื่อการต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และระบบการผลิตส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานและความปลอดภัยในระดับสากล และมีประสิทธิภาพในการผลิตที่ต่ำ

ผลกระทบจากวงจรเนื้อสัตว์สังเคราะห์ต่ออุตสาหกรรมเนื้อสัตว์

ผลกระทบจากการขยายตัวของสินค้าอาหารที่ผลิตจากเนื้อสัตว์สังเคราะห์ (Lab-Grown Meat) หรือพืชทดแทนเนื้อสัตว์ (Plant-Based Food Product) ที่มีต่ออุตสาหกรรมเนื้อสัตว์และอาหารทะเล

ตลาดอาหารเฉพาะทางมีแนวโน้มการเติบโตสูง

จากแนวโน้มของตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) อาหารเฉพาะทางยังมีโอกาสเติบโตสูง (High Growth) เช่น อาหารสุขภาพ อาหารเฉพาะบุคคล อาหารผู้สูงอายุ อาหารที่มีโปรตีนสูง และอาหารพร้อมทาน เป็นต้น

ปัญหาการกระจายรายได้ของผู้ประกอบการ

ปัญหาการกระจายรายได้ (Distribution of Income) ของผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ซึ่งมี SMEs มากกว่า 90% แต่มีสัดส่วนรายได้ที่ต่ำ โดยรายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

มูลค่าภาพรวมการส่งออกลดลง

ผู้ประกอบการไม่สามารถส่งออกสินค้าได้

ผู้ประกอบการไทยไม่สามารถส่งออกสินค้าไปยังประเทศคู่ค้าที่ประสบปัญหาการระบาดของโควิด-19 ได้ ภาพรวมการส่งออกสินค้ากลุ่มเกษตรอาหารในไตรมาสแรกมีมูลค่า 119,546 ล้านบาท ลดลง 13.3% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 และสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ไตรมาสแรกมีมูลค่า 137,765 ล้านบาท ลดลง 0.6% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 รวมสินค้ากลุ่มอาหารไตรมาสแรกมูลค่า 257,302 ล้านบาท ติดลบ 6.9%

ไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าได้

ผู้ประกอบการไทยไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบที่เป็นส่วนผสมอาหารเพื่อนำมาผลิตสินค้าได้ เช่น วัตถุดิบเครื่องเทศจากประเทศอินเดีย

นักท่องเที่ยวลด ยอดขายร่วง

ผู้ประกอบการมียอดขายลดลง เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลงจากมาตรการล็อกดาวน์ของประเทศที่มีการแพร่ระบาดทั่วโลก

พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงเกิดปัญหาขาดแคลนอาหารในกลุ่มเปราะบาง

การระบาดของโควิด-19 ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป และกลุ่มคนเปราะบางประสบปัญหาการเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอและทั่วถึง

ความต้องการอาหารเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตรายใหญ่ติดปัญหาในการผลิต

ความต้องการอาหารมีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากการกักตุนอาหารบริโภคและประเทศผู้ผลิตอาหารรายใหญ่กำลังประสบปัญหาในการผลิต เช่น สหรัฐอเมริกาและยุโรป

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

สร้างความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการที่มีมาตรฐานและความปลอดภัย

ผู้คนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างทั่วถึง

เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการลดห่วงโซ่อุปทาน

มุ่งสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อไปสู่อาหารอนาคต

“

มุ่งสู่การเป็นครัวโลก
ที่มั่นคง ปลอดภัย
ได้มาตรฐาน

(Safety Food for the World)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

ยกระดับมาตรฐานการผลิต คุณภาพ และความปลอดภัยในระดับสากล

- / ยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในด้านมาตรฐานการผลิต และการรักษาคุณภาพสินค้าให้เทียบเท่าสากล โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยอาหาร (Food Safety)
- / ส่งเสริมการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน

| 2 |

ส่งเสริมการพัฒนาอาหารเฉพาะทาง เน้นการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ

- / ส่งเสริมการพัฒนาอาหารเฉพาะทางที่มีแนวโน้มการเติบโตสูง (High Growth) ในอนาคต หรืออาหารอนาคต เช่น อาหารสุขภาพ อาหารที่ปราศจากสารปรุงแต่ง อาหารเฉพาะบุคคล อาหารผู้สูงอายุ อาหารโปรตีนสูง และอาหารพร้อมทาน
- / เน้นการใช้วัตถุดิบและส่วนผสมที่มาจากท้องถิ่นและภายในประเทศ

| 3 |

ส่งเสริมผู้ประกอบการด้านนวัตกรรมอาหารเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

- / ส่งเสริม Startup ด้านนวัตกรรมอาหาร (FoodTech) และผู้ประกอบการอาหารที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Food Innovation Driven Entrepreneur) เพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนหลักในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างงาน และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

| 4 |

สร้างโอกาสทางธุรกิจและเพิ่มบทบาทให้กับอุตสาหกรรมอาหารไทย

- / สร้างโอกาสทางธุรกิจทั้งในและต่างประเทศผ่านแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับผู้ผลิตทุกระดับให้อุตสาหกรรมอาหารไทยมีบทบาทในตลาดโลก รวมถึงหาโอกาสในตลาดที่มีการเติบโตสูง เช่น ตลาดอาหารฮาลาล ตลาดจีน และตลาดอาเซียน เป็นต้น
- / สร้างตลาดทางเลือก เช่น การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์อาหารกับการท่องเที่ยว วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ออกกฎหมายไม่ให้เกิดการผูกขาดตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) รวมถึงเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการเข้าสู่การแข่งขันในยุคดิจิทัล

| 3 | อุตสาหกรรม การผลิต (Manufacturing)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

เป็น 1 ใน 3 ของ GDP ประเทศไทย มีสัดส่วนสูงสุดของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ความสามารถในการแข่งขันอยู่ที่อันดับ 25 จาก 123 ประเทศทั่วโลก

ภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นประมาณ 1 ใน 3 ของ GDP ประเทศไทย มีผลิตภาพแรงงานสูงสุดเมื่อเทียบกับภาคเกษตรและภาคบริการ มีสัดส่วนส่งออก 80% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และเป็น 1 ใน 4 ของการจ้างงานของประเทศ

อันดับความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 25 (จาก 123 ประเทศทั่วโลก) โดยอันดับ 1-3 คือ เยอรมนี ญี่ปุ่น และจีน ตามลำดับโดยมาเลเซีย อันดับ 22 และเวียดนามอันดับ 44

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

ถูกขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมกลุ่มเดิมและกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิม

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมไทย ถูกขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมกลุ่มเดิมและกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิมโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและภาคตะวันออก โดยเป็นอุตสาหกรรม 3 กลุ่มหลักของไทย ได้แก่ กลุ่มยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มปิโตรเลียมและเคมีภัณฑ์ และกลุ่มที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศอย่าง อาหาร ยาง และพลาสติก

กลุ่มผลิตเพื่อการส่งออกมีความเปราะบางและผันผวนตามปัจจัยเศรษฐกิจโลก

กลุ่มที่ผลิตเพื่อการส่งออก จะมีความเปราะบางและผันผวนตามปัจจัยทางเศรษฐกิจของโลก หลายอุตสาหกรรมของไทย เช่น อิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตของประเทศต่าง ๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน การชะลอตัวของอุปสงค์ในประเทศคู่ค้า ทำให้การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทยมีแนวโน้มได้รับผลกระทบสูง

กลุ่มใช้แรงงานเสียเปรียบจากค่าจ้างที่สูงกว่า

อุตสาหกรรมกลุ่มที่ใช้แรงงานเป็นหลัก จะเสียเปรียบจากค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

ขาดการลงทุนในสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Assets)

ภาคอุตสาหกรรมไทยมีการลงทุนในปัจจัยทุนในส่วนเครื่องจักรและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น แต่ลงทุนในสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ต่ำมาก เช่น การวิจัยและพัฒนา ซอฟต์แวร์ และสิทธิบัตร

ขับเคลื่อนโดยผู้ประกอบการรายใหญ่เป็นหลัก มีความเหลื่อมล้ำสูง

อุตสาหกรรมไทยขับเคลื่อนโดยผู้ประกอบการไทยรายใหญ่เป็นหลัก แต่ความสามารถในการผลิตยังต่ำกว่าสถานประกอบการข้ามชาติ (MNCs) ส่วนสถานประกอบการขนาดเล็กเติบโตช้าลง มีความเหลื่อมล้ำกับสถานประกอบการขนาดใหญ่มากกว่าที่พบในประเทศอื่น ๆ

มีข้อจำกัดจากปัญหาแรงงานกฏระเบียบและนโยบายรัฐที่ไม่แน่นอน

ข้อจำกัดหลักของอุตสาหกรรมไทย คือ การขาดแคลนแรงงาน กฏระเบียบทางการ ที่ยังเป็นอุปสรรค และนโยบายของภาครัฐที่ไม่แน่นอน

ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งทางการค้าโลกและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

ความท้าทายในอนาคตที่กระทบต่อภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ปัจจัยการขัดแย้งทางการค้าโลกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (หุ่นยนต์ AI ออโตเมชัน IoTs) สังคมผู้สูงอายุ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาครัฐผลักดันกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ภายใต้เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ภาครัฐผลักดันกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ผ่านโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ใน 10 อุตสาหกรรมหลัก มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน 168 โครงการ และการออกสิทธิประโยชน์ในการลงทุนธุรกิจที่มีนวัตกรรม

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

**เศรษฐกิจประเทศอุตสาหกรรมหลัก
หดตัว ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมไทย
หดตัวสูงสุดในรอบ 10 ปี**

เศรษฐกิจประเทศอุตสาหกรรมหลักในไตรมาสแรกปี 2563 หดตัวเมื่อเทียบกับระยะเดียวกันในปีก่อนหน้า จากทั้งการบริโภคและการส่งออก สะท้อนถึงผลกระทบที่รุนแรงจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ขยายวงกว้างไปในหลายประเทศ รายงานดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมไตรมาสแรก ปี 2563 พบว่าดัชนีหดตัวสูงสุดนับตั้งแต่ช่วงมหาอุทกภัยปี 2554

**การส่งออกมีอุปสรรค กระบหนัก 12
อุตสาหกรรมไทย**

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประเมินผลกระทบจากโควิด-19 เบื้องต้น 12 อุตสาหกรรม ที่กระทบมาก คือ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนอะไหล่ยานยนต์ เครื่องสำอาง เคมี โรงกลั่นน้ำมัน ปิโตรเลียม หัตถกรรมสร้างสรรค์ โรงเลื่อย โรงอบไม้ ไม้อัดไม้บางและวัสดุแผ่น อัญมณีและเครื่องประดับ เทคโนโลยีชีวภาพ อาหาร สมุนไพร เนื่องจากมีอุปสรรคในการส่งสินค้าไปจีน ไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบจากจีนได้ นักท่องเที่ยวลดลง ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นและกระทบการส่งออกไปในประเทศคู่ค้าที่ประสบปัญหาผู้ติดเชื้อ

**การส่งออกสินค้ากลุ่มยางที่ใช้ใน
เภสัชกรรมและกลุ่มอาหารปรับตัวสูง
ขึ้นใน 4 เดือนแรก**

การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม 4 เดือนแรกของปี 2563 ปรับเพิ่มขึ้น 2.4% โดยกลุ่มสินค้าผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในเภสัชกรรมมีการเติบโตสูง สินค้ากลุ่มอาหารมีโอกาสขยายตัวดีต่อเนื่อง

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

**ช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมและ
แรงงาน ให้มีสภาพคล่อง**

ด้วยการพักหรือขยายเวลาชำระหนี้ และการฝึกอบรมทักษะแรงงานหรือวิชาชีพใหม่

เน้นการยกระดับห่วงโซ่อุปทาน

ผ่านการปรับตัว เพิ่มนวัตกรรม การผลิตสินค้าและการสร้างแบรนด์สินค้า การใช้เทคโนโลยีและพัฒนาทักษะแรงงานให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอต่อโจทย์อุตสาหกรรมในอนาคต รวมถึงการขับเคลื่อน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย

“

เพิ่มขีดความสามารถ
อุตสาหกรรมสัญชาติไทย

(Indigenous Industrial Capability
Upgrading)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

เป็นบรรเทาผลกระทบให้เกิดสภาพคล่องด้วยการเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- / ในช่วงวิกฤตเน้นการช่วยเหลือบรรเทาผลกระทบภาคอุตสาหกรรม และแรงงานให้มีสภาพคล่องและอุปสงค์ในประเทศ รวมถึงช่วยทำให้ SMEs สามารถปรับตัวได้
- / ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูงและมีความซับซ้อนมากขึ้น

| 2 |

ก้าวสู่อุตสาหกรรมอัจฉริยะ (Smart Manufacturing) ด้วยการยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ และการเพิ่มขีดความสามารถด้วยเทคโนโลยี

- / พัฒนาให้เกิด Digital Transformation ในอุตสาหกรรม และพัฒนาโรงงาน 4.0 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
- / ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ Big Data เพื่อเข้าถึงข้อมูลรายผู้บริโภคและความต้องการตลาด
- / ปรับกฎระเบียบและลดอุปสรรคธุรกิจ (Ease of Doing Business)
- / เน้นยกระดับความปลอดภัยและสุขอนามัยในอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอาหาร เครื่องดื่ม ยา และสินค้าเพื่อการบริโภค เช่น การใช้ระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability System) เพื่อติดตามที่มาของสินค้าตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- / ตั้งแต่ผลิตจนกระทั่งการขนส่ง เช่น โครงการพัฒนาระบบบล็อกเชนสินค้าเกษตร (ข้าวอินทรีย์) ของไทย โดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์
- / พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่งเสริมสังคมไร้เงินสด (Cashless, Contactless Society) เพื่อรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคในอนาคตที่จะเข้าสู่โลกออนไลน์มากยิ่งขึ้น
- / ส่งเสริมการสร้างแบรนด์ ผลิตสินค้าคุณภาพสูง ได้มาตรฐาน มีความหลากหลายและแตกต่างจากคู่แข่ง เน้นตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) รวมถึงตลาดผู้สูงอายุที่เป็นแนวโน้มใหญ่ในประเทศไทยและอีกหลายประเทศ

| 3 |

ลงทุนในการวิจัยและพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดบริษัทเทคโนโลยีของไทย

- / ลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา
- / ส่งเสริม Commercialization ให้เกิดบริษัทเทคโนโลยี (Deep Tech Enterprise) ของไทย

| 4 |

ขับเคลื่อน EEC และเขตเศรษฐกิจนวัตกรรมในทุกภูมิภาค เตรียมพร้อมก้าวสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคต

- / ขับเคลื่อนโครงการ EEC และเขตเศรษฐกิจนวัตกรรมในทุกภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไปถึงการเร่งสร้างแรงงานทักษะรองรับ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีวศึกษาที่ยังมีจำนวนแรงงานน้อย ให้เพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประมาณการว่าในระยะปี 2562-2566 จะมีตำแหน่งงานใหม่เพิ่มขึ้นใน EEC ถึง 500,000 ตำแหน่ง) อุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่มีโอกาส และเป็นที่จับตามองหลังวิกฤตโควิด-19 คือ อุตสาหกรรมแพทย์ครบวงจร (การให้บริการทางการแพทย์สมัยใหม่ การวิจัยและการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ สิ่งทอทางการแพทย์ และการวิจัยยาและผลิตภัณฑ์) หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม และ อุตสาหกรรมดิจิทัล

| 4 | การท่องเที่ยว

(Tourism)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

ภาคการท่องเที่ยวเติบโตอย่างสูงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

ภาคการท่องเที่ยวไทยเติบโตอย่างสูงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คิดเป็น 22% ของ GDP ประเทศ

รายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

รายได้จากท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะจีน อาเซียน อินเดีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น รัสเซีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา และรายได้จากนักท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นส่วนน้อยประมาณ 10.8%

รายได้ค่อนข้างกระจุกตัวในจังหวัดที่สำคัญ

รายได้ค่อนข้างกระจุกตัวเพียงจังหวัดสำคัญ เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต ชลบุรี กระบี่ เชียงใหม่ และสุราษฎร์ธานี โดยในปี 2562 รายได้การท่องเที่ยว

เฉพาะกรุงเทพฯ และภูเก็ต รวมกันคิดเป็นสัดส่วนถึง 55% ของรายได้การท่องเที่ยวทั้งหมด

เป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญในธุรกิจ การท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ภาคการท่องเที่ยวเป็นแหล่งจ้างงานและช่วยสร้างงานในธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ที่พัก/โรงแรม อาหารและเครื่องดื่ม การค้าปลีก การขนส่ง การบริการ/ความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา 1 ใน 5 ของการจ้างงานใหม่อยู่ในภาคการท่องเที่ยว และในปี 2561 เกิดการจ้างงานสูงถึง 4.4 ล้านคน โดยรองรับแรงงานที่ไหลออกจากภาคการผลิตและการก่อสร้างที่เติบโตลดลง

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

มีจุดอ่อนด้านสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงปลอดภัย

ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการท่องเที่ยวไทยอยู่ในระดับปานกลาง โดยตามการจัดอันดับของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ในปี 2562 อยู่ที่อันดับ 31 จาก 140 ประเทศ เป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย แต่มี 2 มิติย่อยที่ไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำ คือ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) อยู่อันดับ 130 และ ด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security) อันดับ 111

พึ่งพานักท่องเที่ยวบางกลุ่มมากเกินไป

การท่องเที่ยวไทยพึ่งพานักท่องเที่ยวบางกลุ่มประเทศมากเกินไป โดยเฉพาะจีน อาเซียน และยุโรป (ประมาณ 70%)

นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นแต่รายได้ไม่เพิ่มเท่าที่ควร

การท่องเที่ยวเน้นด้านจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าด้านราคา ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติขยายตัวถึง 10% ต่อปี จากปัจจัยด้านจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น โดยเกิดจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวขยายตัวเพียง 2% ต่อปีเท่านั้น

การท่องเที่ยวกระจุกในบางพื้นที่ รายรับกระจายไม่ทั่วถึง

การท่องเที่ยวกระจุกในบางพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต ชลบุรี โดยมีโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ เช่น สนามบินหลักรองรับนักท่องเที่ยวเกินศักยภาพ และรายรับจากภาคการท่องเที่ยวกระจายไม่ทั่วถึง

ขาดความยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติ

การท่องเที่ยวไทยยังขาดความยั่งยืนในมิติความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยดัชนีวัดความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) อยู่อันดับ 130 จาก 140 ประเทศ

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

การท่องเที่ยวทั่วโลกสูญเสียรายได้จำนวนมาก

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) ประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวในปีไตรมาสแรก ปี 2563 ลดลงไป 22% และคาดว่าปีนี้จะลดลงถึง 60-80% การท่องเที่ยวทั่วโลกอาจสูญเสียรายได้ระหว่าง 9.1 แสนล้าน ถึง 1.2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ และแรงงานในอุตสาหกรรมจะตกงานมากถึง 120 ล้านคน

ผู้โดยสารที่เข้ามาประเทศไทยลดลง 35.3% ส่งผลกระทบต่อเมืองไปยังธุรกิจต่าง ๆ

ผู้โดยสารที่เข้ามาประเทศไทยประจำไตรมาส 1/2563 มีจำนวน 15.7 ล้านคน

ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปีก่อน 8.54 ล้านคนหรือลดลง 35.3% จากการปิดเมืองและสนามบินทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อเมืองไปยังธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และธุรกิจที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมถึงการยกเลิกการจัดกิจกรรมและงานระดับนานาชาติ

นักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้ลดลง

จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้ลดลง โดยในไตรมาสแรกของปี 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงจากช่วงเดียวกันของปีก่อน 38% สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประเมินเบื้องต้นว่าสถานการณ์โควิด-19 จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และสูญเสียรายได้มากกว่า 2.5 แสนล้านบาท

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

จัดการกับวิกฤตการณ์และการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น

เช่น การจ้างงานแบบไม่เต็มเวลา การพัฒนาทักษะของพนักงานในสาขาท่องเที่ยว การปรับโมเดลทางธุรกิจ (เช่น ปรับตัวเป็นห้องเช่าสำหรับทำงานที่สวยและปลอดภัย หรือเป็นที่พักชั่วคราวที่ปลอดภัย)

ปรับตัวสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและมีมูลค่าสูง

“

**ท่องเที่ยวปลอดภัย
มีคุณภาพกระจายสู่
เมืองรอง**

(Safety, Quality and Inclusive Tourism)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

บรรเทาผลกระทบและใช้โอกาสในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต

- / บรรเทาผลกระทบโดยรักษาระดับการจ้างงาน พันฟู เยียวยาภาคการท่องเที่ยว และใช้โอกาสนี้ในการพัฒนาทักษะ (Reskill / Upskill) ให้กับบุคลากรการท่องเที่ยวเข้าสู่การท่องเที่ยวมูลค่าสูงและยั่งยืนในอนาคต
- / ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและความสะอาดที่ถูกสุขอนามัยตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของการท่องเที่ยวไทย
- / จับคู่เมือง-ประเทศที่ไว้วางใจและปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างกัน (Travel Bubble) เช่น โครงการริเริ่มการท่องเที่ยวของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

| 2 |

ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Local Tourism) เป็นสร้างประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน

- / ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศ กระจายการท่องเที่ยวเมืองรองและการท่องเที่ยวชุมชนและท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต และยกระดับสินค้าและบริการการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน
- / ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เน้นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำผ่านกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (Experience Economy)

| 3 |

พัฒนาสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) สนับสนุนการท่องเที่ยวมูลค่าสูงที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ

- / สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวมูลค่าสูง เช่น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวทางกีฬา การท่องเที่ยวเพื่อสังคม เป็นต้น
- / ส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานบริการ เช่น การใช้ Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) การพัฒนาสังคมไร้เงินสดและการใช้ Blockchain เพื่อสร้างความไว้วางใจในการท่องเที่ยว เป็นต้น
- / พัฒนาสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งในด้านความปลอดภัยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การกระจายนักท่องเที่ยวไปยังเมืองรอง เพื่อลด Overtourism พร้อมเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมและสร้างโครงสร้างพื้นฐานรองรับอย่างเพียงพอ

| 5 | วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และ ผู้ประกอบการนวัตกรรม (SMEs & IDEs)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

SMEs มีจำนวนมากถึง 99.8% ของวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศไทย

SMEs มีจำนวนมากถึงประมาณ 3 ล้านราย หรือคิดเป็น 99.8% ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมดในประเทศไทย

วิสาหกิจส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย

ผู้ประกอบการรายย่อย (Micro Enterprises) หรือ กลุ่มที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท การจ้างงานไม่เกิน 5 คน นับเป็นวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศมีจำนวนมากถึง 2.6 ล้านราย คิดเป็นสัดส่วน 85.74% ของจำนวนผู้ประกอบการรวมทั้งประเทศ

เป็นแหล่งจ้างงานหลักของประเทศ

SMEs มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจทั้งในแง่ของมูลค่าการผลิต และการจ้างงาน โดย SMEs มีสัดส่วนคิดเป็น 43% ต่อ GDP และเป็นแหล่งจ้างงานหลักขนาดใหญ่ของประเทศมีสัดส่วนการจ้างงานสูงถึง 82% ของการจ้างงานทั้งหมด

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

การเติบโตของ SMEs เป็นไปอย่าง เชื่องช้า

การเติบโตของ SMEs เป็นไปอย่างเชื่องช้า สะท้อนจากสัดส่วนมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจต่อ GDP ที่มีค่าเฉลี่ยประมาณ 40% ตั้งแต่ปี 2550 ถึงปัจจุบัน

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่กังวลต่อ ต้นทุนธุรกิจที่สูงและผันผวน

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่กังวลต่อต้นทุนธุรกิจที่สูงและผันผวน โดยเฉพาะจากค่าจ้างแรงงานและราคาวัตถุดิบ ต้นทุนทางการเงินจากภาระดอกเบี้ย โดยมี 3 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความสามารถในการควบคุมต้นทุนของ SMEs ลดลง ได้แก่ 1) ปัญหาจากกระบวนการผลิตที่พึ่งพาแรงงานคนเป็นหลักและการบริหารจัดการภายในแบบดั้งเดิมที่ทำให้ต้นทุนสูงและเกิดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น 2) ปัญหาในการต่อรองกับซัพพลายเออร์ ซึ่งราคาซื้อขายถูกกำหนดหรือผูกขาดโดยผู้ขายวัตถุดิบหรือผู้เลืกรายใหญ่ 3) ปัญหาจากความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและการวางแผนธุรกิจ ภาระต้นทุนทางการเงิน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง

อยู่ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรง

การแข่งขันที่รุนแรง ทั้งจากการแข่งขันระหว่าง SMEs กันเอง กับธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจ E-commerce จากผลการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า SMEs ส่วนใหญ่เกือบ 80% เลือกใช้การแข่งขันด้านราคาเป็นหลัก มีเพียงบางกลุ่มที่เลือกพัฒนาสินค้าและบริการ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการบริหารจัดการภายในองค์กร รวมถึงแข่งขันด้วยคุณภาพ ความแตกต่าง และเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ขยายฐานลูกค้า

สายป่านสั้น มีฐานะทางการเงินและ ความสามารถในการชำระหนี้ที่จำกัด

SMEs มีสายป่านในการทำธุรกิจที่สั้นกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ จากข้อมูลลงบการเงินของ SMEs ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ปี 2560 พบว่า SMEs ส่วนใหญ่มีฐานะทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ที่จำกัดเป็นทุนเดิม โดย 1 ใน 3 ของ SMEs ทั้งหมดประสบภาวะขาดทุน นอกจากนี้ SMEs ยังมีกำไรจากการดำเนินงานที่น้อยเทียบกับรายจ่ายดอกเบี้ย น้อยกว่าธุรกิจขนาดใหญ่เกือบ 2 เท่า

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

SMEs มีความสามารถในการรับมือกับภาวะการถดถอยทางเศรษฐกิจ กระทั่งหันได้น้อย

กรณีที่ธุรกิจต้องเผชิญกับการถดถอยของเศรษฐกิจอย่างกะทันหัน (Shock) พบว่า SMEs มีความสามารถในการรับมือ Shock น้อย และมีสภาพคล่องจำกัด

ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคโดยรวมลดลงมาก

ความเชื่อมั่นผู้บริโภคโดยรวมลดลงมากมาอยู่ที่ระดับต่ำสุดเป็นประวัติการณ์ในทุกองค์ประกอบ ทั้งดัชนีความเชื่อมั่นในปัจจุบันและในอีก 6 เดือนข้างหน้า จากความเชื่อมั่นทั้งด้านเศรษฐกิจโดยรวม ด้านโอกาสในการหางานทำ และด้านรายได้ในอนาคต ซึ่งเป็นผลจากการระบาดของโควิด-19 ที่รุนแรงขึ้น

SMEs 33.5% ยังไม่มีแผนในการปรับตัว

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้สำรวจสอบถามผู้ประกอบการ SMEs ในเรื่องของการปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พบว่าผู้ประกอบการ SMEs ที่มียอดขายลดลงทั้ง 2,315 ราย ยังไม่มีแผนในการปรับตัว โดยคิดเป็นสัดส่วน 33.5%

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

ช่วยเหลือ SMEs ด้านการเงิน ความรู้ทักษะ การตลาด

อาจเป็นตลาดต่างประเทศใหม่ (ที่มีความเข้มงวดในการส่งออกน้อยกว่า) หรือตลาดในประเทศ

เน้นการเพิ่มศักยภาพ ชัดความสามารถในการแข่งขัน และปรับตัวให้เข้ากับโลกดิจิทัล

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับโฉม SMEs พัฒนาก็ทักษะเพื่ออนาคต (Future Skill) ยกระดับสู่ Digital Transformation

“

สร้างวิสาหกิจยุคใหม่
ก้าวล้ำทันสมัย และยืดหยุ่น
ต่อการเปลี่ยนแปลง

(Smart and Resilient Enterprise)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

ปรับโฉม SMEs ด้วยองค์ความรู้ด้าน อววน. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ธุรกิจไทย

- / ปรับโฉม SMEs ยุคใหม่ด้วย องค์ความรู้ด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) สร้างความเข้มแข็ง ธุรกิจรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และ สถานการณ์โรคอุบัติใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- / ออกแบบนโยบายที่จะสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ประกอบการไทย เตรียมความพร้อมรับมือด้านกำลังคน หลังสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย พัฒนากำลังคนผ่านการอบรม หลักสูตรเกี่ยวกับการวิจัยตลาด การตลาดยุคใหม่ การบริหารสินค้าคงคลัง การพัฒนาสินค้าใหม่ให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดและเทรนด์ใหม่ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การขายออนไลน์ เป็นต้น

| 3 |

เตรียมพร้อมเพื่อก้าวสู่การเป็น Smart Enterprise โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

- / เตรียมความพร้อมผู้ประกอบการ และแรงงานในธุรกิจ SMEs ให้มีความพร้อมเข้าสู่ Digital Transformation
- / พัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) จัดเก็บข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลผู้ประกอบการ SMEs ศึกษาพฤติกรรม การมีข้อมูลจะช่วยให้ ออกแบบโปรแกรมการช่วยเหลือได้ดีขึ้น เช่น Conditional Cash Transfer

| 2 |

เร่งพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Future Skill) สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

- / พัฒนากิจกรรมเพื่ออนาคต (Future Skill) ที่เป็นที่ต้องการของ อุตสาหกรรมเป้าหมาย จัดทำโปรแกรมพัฒนาความรู้และความสามารถของบุคลากรในรูปแบบที่เหมาะสม
- / ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการฝึกอบรมในสาขาที่เป็นไปตามความต้องการของประเทศ
- / พัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อรองรับระบบการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ในระยะต่อไป

| 4 |

จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูเศรษฐกิจ (Recovery Fund) เพื่อการลงทุนระยะยาว

- / การจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูเศรษฐกิจ (Recovery Fund) เพื่อการลงทุนระยะยาว โดยเฉพาะเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศหลังจากวิกฤตโควิด-19 ผ่านพ้นไปแล้ว

| 6

เศรษฐกิจฐานราก

(Local Economy)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้

ในปี 2561 กลุ่มประชากรยากจนในประเทศไทยมีจำนวน 6.68 ล้านคน คิดเป็น 9.85% โดยจำแนกเป็นผู้มีรายได้น้อยในชนบทซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร และผู้มีรายได้น้อยในเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานนอกระบบ ประกอบอาชีพค้าขายส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป นอกจากนี้จากรายงานของ World Economic Forum (WEF) ปี 2561 พบว่า ระดับความไม่เสมอภาคของไทยสูงเป็นอันดับ 25 จาก 107 ประเทศ อีกทั้งความแตกต่างของรายได้โดยเฉลี่ยระหว่างกลุ่มประชากรหัวแถวที่มีรายได้สูงสุด-ต่ำสุด สูงถึง 10.3 เท่า

เกิดการผูกขาดทางด้านเศรษฐกิจ โดยกลุ่มนายทุนรายใหญ่

ห่วงโซ่ของเศรษฐกิจไทยมีการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จในภาคผลิตและบริการ โดยกลุ่มนายทุนรายใหญ่ คิดเป็น 38.5% ของ GDP ก่อให้เกิดการผูกขาดทางด้านเศรษฐกิจ

ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพ มีความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม

พื้นที่ในชนบทของประเทศไทยมีความเข้มแข็งทางด้านเกษตร อาหาร และการท่องเที่ยว เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งทางชีวภาพและวัฒนธรรม โดยสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมพัฒนาจุดแข็งดังกล่าวเพื่อสร้าง Creative Economy ในชุมชนได้

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

พฤติกรรมขาดการออมและมีหนี้สินสะสมเรื้อรัง

งานศึกษาเกี่ยวกับหนี้ครัวเรือนไทยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ว่าครัวเรือนไทย “เป็นหนี้สูง เป็นหนี้กันเร็ว และเป็นหนี้ยาวนานตลอดช่วงชีวิต” นอกจากนี้ ข้อมูลจากแบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-Economic Survey: SES) ยังชี้ว่า ครัวเรือนไทยมีอัตราการออมลดลงในทุกกลุ่มรายได้ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่มีความเชื่อมโยงกัน โดยการออมน้อย ส่งผลให้เวลาผู้ต้องกู้ยืมมูลค่า และเลือกผ่อนในระยะที่นานขึ้น เพื่อทดแทนให้ภาระผ่อนต่อเดือนสูงเกินไป

เข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุน และองค์ความรู้ได้จำกัด

ผู้มีรายได้น้อย และ/หรือ คนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงที่ดินทำกิน การเข้าถึงแหล่งทุน และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวางแผนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ได้เท่ากับคนในตัวเมือง หรือคนที่มียาได้สูง

ศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มเกษตรกร แรงงานทั่วไป และผู้มีรายได้น้อย

การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ โดยการเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของเกษตรกร แรงงานทั่วไป และกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง

โอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาพื้นฐานยังไม่ครอบคลุม

โอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาพื้นฐานยังไม่ครอบคลุม ควรเพิ่มโอกาสและส่งเสริมให้ศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรี โดยรายงานขององค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ปี 2558 พบว่า แรงงานที่จบปริญญาตรีมีประสิทธิภาพการทำงานสูงกว่าแรงงานจบมัธยมถึง 3 เท่า และสอดคล้องกับการช่วยเพิ่ม GDP ของประเทศนั้น ๆ ได้ถึง 0.56%

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

**ปัญหาความเหลื่อมล้ำชัดเจนขึ้น กลุ่ม
เปราะบางได้รับผลกระทบสูง**

ปัญหาความเหลื่อมล้ำชัดเจนขึ้นทั้งใน
สังคมเมืองและท้องถิ่น โดยคนมีทาง
เลือกสามารถดำเนินชีวิตผ่านระบบ
ออนไลน์ได้ ในขณะที่คนเปราะบางได้รับ
ผลกระทบสูง

**เกิดภาวะแรงงานคืนถิ่นจากการตกงาน
และความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น**

ภาวะแรงงานคืนถิ่น เนื่องจากไม่มีงาน
ทำในช่วงเกิดโรคระบาด แรงงานตั้ง
รกรากอยู่ที่บ้านเกิดมากขึ้น เพราะไม่
มั่นใจกับสถานการณ์ฉุกเฉิน

**เกิดแนวคิดเรื่องการพึ่งพาตนเองใน
ระดับชุมชน**

เกิดแนวคิดเรื่องการพึ่งพาตนเองใน
ระดับชุมชน จากมาตรการการควบคุม
ป้องกันการระบาดของเชื้อโรคตาม
พ.ร.บ.โรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ที่มีการ
กระจายอำนาจการตัดสินใจ การกระ
กระจายทรัพยากรไปในแต่ละจังหวัด

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

**ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และ
สวัสดิการของผู้มีรายได้น้อยในเมือง**

**สร้างงานในท้องถิ่นตลอดจนการ
กระจายความเจริญสู่หัวเมืองต่าง ๆ
ในชนบทเพื่อรองรับแรงงานคืนถิ่น
ให้มีงานทำ**

โดยภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการ
เข้าถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการผลิต พัฒนา
อุตสาหกรรมขึ้นในท้องถิ่น และเชื่อม
โยงสู่ตลาดโดยเฉพาะตลาดออนไลน์
เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจ
ภายในชุมชน

สร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การสนับสนุนองค์กรพัฒนาชุมชน การ
รวมกลุ่ม การยกระดับการศึกษา การ
วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด

“

**ส่งเสริมศักยภาพ
สร้างโอกาส ด้วยแนวทาง
การพัฒนาอย่างตรงจุด**

(From Poverty to Prosperity of Local
Economy by Targeted Development)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

สร้างความมั่นคงในเมืองด้วยการส่งเสริมด้านการเงิน สวัสดิการ และทักษะอาชีพ

- / ส่งเสริมระบบการเงินระดับฐานราก (Micro Finance) สำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง ให้สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินต่างๆได้มากขึ้น เช่น การออม การสนับสนุนเงินกู้เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นต้น
- / ส่งเสริมโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) รูปแบบต่าง ๆ เพื่อรองรับประชาชนที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจเช่น การจัดสรรสวัสดิการให้ตรงจุด การลดภาระค่าใช้จ่าย (ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเดินทาง)
- / สร้างระบบพัฒนาทักษะอาชีพพื้นฐานสำหรับลูกจ้างรายวัน (Upskill / Reskill)
- / ปรับปรุงกฎระเบียบและระบบนิเวศให้เอื้อต่อนิติบุคคลคนเดียว

| 2 |

สร้างขีดการเติบโต (Growth Pole) โดยการกระจายศูนย์กลางความเจริญ

- / ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางการตลาดและการค้าทั้งในเชิงกายภาพและดิจิทัล เช่น การคมนาคม ตลาดกลาง ย่านการค้า ศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตรท้องถิ่น
- / กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็งขจัดคอร์รัปชัน
- / ส่งเสริมการพัฒนาบัณฑิตในท้องถิ่นให้เป็นผู้ประกอบการ (Local Entrepreneur) เพื่อให้ช่วยขับเคลื่อนและประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

| 3 |

ขจัดความยากจนแบบตรงจุดและยั่งยืน (Local 4.0)

- / จัดทำข้อมูลและลงสำรวจพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริงและการแก้ไขอย่างตรงจุด รวมถึงส่งเสริมการวิจัยเพื่อคิดค้นเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาภายในท้องถิ่น
- / พัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านเกษตรอาหารและการท่องเที่ยวชุมชน เน้นสร้างอัตลักษณ์มูลค่าเพิ่ม และมาตรฐานให้กับสินค้าท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการสร้างตลาดผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา เอกชน และชุมชน
- / ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน
- / เพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ แหล่งเงินทุน องค์ความรู้ เน้นการสร้างอาชีพและการลงทุนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนระยะยาว
- / ยกระดับการศึกษาให้ได้มาตรฐาน จัดสรรทุนการศึกษาให้กับเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและประสิทธิภาพของเยาวชนนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

17 | เศรษฐกิจเชิง สร้างสรรค์และเชิง วัฒนธรรม

(Creative and Cultural Economy)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคมได้ นอกจากนี้ความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมสร้างสรรค์กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ผลิตสินค้าและบริการ หรือที่เรียกรวมกันว่าภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) ประกอบด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ วิทยาการที่ทันสมัย ทำให้อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เข้าไปมีส่วนในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ของภาคการผลิตและภาคบริการอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาคสร้างสรรค์ (Creative Sector) หรือสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม (Cultural Assets)

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของไทย

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของไทย ในปี 2560 สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจถึง 1.4 ล้านล้านบาท คิดเป็น 9.1% ของ GDP ครอบคลุมทั้ง 15 สาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีสินทรัพย์ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของประเทศ

ประเทศไทยมีจุดแข็งหลายประการ ทั้งด้านทำเลที่ตั้ง ภูมิประเทศ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยประเทศไทยมีสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ที่การบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของประเทศ เช่น สถาปัตยกรรม อาหาร การสื่อสาร รูปแบบการใช้ชีวิต ความเป็นไทยของคนไทย เป็นต้น

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

แรงงานอาชีพสร้างสรรค์มีสัดส่วนเพียง 1% ของแรงงานทั้งหมด

สัดส่วนแรงงานอาชีพสร้างสรรค์คิดเป็นประมาณ 1% ของแรงงานทั้งหมดเท่านั้น และจำนวนแรงงานอาชีพสร้างสรรค์ยังมีแนวโน้มลดลงถึง 11% หรือประมาณ 98,500 คน

ประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม

ขาดการพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ

ขาดการพัฒนาทักษะบุคลากรและเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการพัฒนาทักษะทางความคิดสร้างสรรค์ให้แก่แรงงานในปัจจุบัน / การพัฒนาและจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ / การปรับทักษะให้เข้ากับยุคดิจิทัล

ขาดการเชื่อมโยงระหว่างภาคการศึกษา ภาคสังคม และภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

หลักสูตรการเรียนการสอนและคุณภาพแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรมยังไม่มีชัดเจน

ขาดการส่งเสริมในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ

โครงสร้างพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ด้านกฎหมาย ด้านการสื่อสาร ด้านดิจิทัล ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การสนับสนุนด้านการเงินและการลงทุนสร้างสรรค์ (มาตรการด้านภาษีและกองทุนต่าง ๆ) กระบวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

บุคลากรในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ไม่ได้อยู่ในระบบทำให้ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ

กลุ่มศิลปิน / บุคลากรในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ไม่ได้ได้รับการช่วยเหลือหรือการดำเนินนโยบายใด ๆ จากภาครัฐ เนื่องจากไม่ได้อยู่ในระบบที่สามารถรับความช่วยเหลือได้

สถานที่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้รับ ผลกระทบจากมาตรการควบคุมโรค

ตามมาตรการควบคุมการระบาดของโควิด-19 ให้มีการปิดสถานที่ที่มีการชุมนุมของคนจำนวนมาก และการงดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดการปิดโรงภาพยนตร์ พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ / การเลิกจ้างงาน / การยกเลิกหรือเลื่อนกิจกรรมอย่างไม่กำหนด รวมถึงการหยุดชะงักของการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ที่ต้องทำงานนอกสถานที่หรือทำร่วมกันเป็นกลุ่ม อย่างไรก็ตามยังมี

การปรับตัวโดยใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและเผยแพร่ผลงาน เช่น เกิดมิติใหม่ในการจัดคอนเสิร์ตออนไลน์ และการชมพิพิธภัณฑ์ออนไลน์

เกิดการรวมตัวของศิลปินและนักกร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านปัญหาและ ผลกระทบจากโควิด-19

สถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของศิลปินและนักกรเพื่อเรียกร้องเรื่องการเยียวยาและการหางาน การแลกเปลี่ยนและรวบรวมข้อมูลปัญหา ผลกระทบต่อคนทำงานด้านศิลปวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

สร้างความเข้าใจและนิยามของอาชีพ สร้างสรรค์

เพื่อสร้างคุณค่าและตัวตนของบุคลากรด้านสร้างสรรค์ให้อยู่ในระบบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

พัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เหมาะสม

ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน มาตรการส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

พัฒนาเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative City)

เป็นการบูรณาการระหว่างต้นทุนทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของสังคมและพื้นที่นั้น ๆ การผลักดันและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและคนในพื้นที่ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา การสนับสนุนของภาครัฐ การสร้างเครือข่ายในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ และระดับสากล เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม

“

**สร้างความพร้อมของ
ท้องถิ่น มุ่งสู่เมือง
สร้างสรรค์**

(Grooming Locality towards
Creative City)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

- / สร้างร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งในเชิงกายภาพและดิจิทัล
- / กำหนดนิยามอาชีพสร้างสรรค์ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการจัดทำมาตรฐานและดัชนีชี้วัดความสามารถของอาชีพแรงงานสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานสร้างสรรค์
- / พัฒนาองค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ รวมถึงพื้นที่เรียนรู้นอกห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบใหม่ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาที่สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานและการสร้างโอกาสให้สัมผัสประสบการณ์และพัฒนาทักษะผ่านการปฏิบัติจริง
- / ศึกษาและวิจัยกำลังแรงงานของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งระบบ พร้อมทบทวนหลักสูตร การศึกษาของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การศึกษาของกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การสนับสนุนหลักสูตร (Reskill / Upskill / New Skill) ในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มศิลปินในสายงานต่าง ๆ หรือโอกาสในการทำธุรกิจแบบใหม่ ๆ
- / สร้างและส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneurs) และผู้จัดการธุรกิจด้านวัฒนธรรมและงานสร้างสรรค์ (Creative & Cultural Business Managers) ในประเทศ

| 2 |

พัฒนาระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม

- / สร้างแพลตฟอร์มสำหรับแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ และกิจกรรมให้เกิดงานทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกัน (Open Innovation Collaborative Platform) รวมถึงการสร้างฐานข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลของศิลปิน ผู้ประกอบการ แรงงานในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดและสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมไปถึงเป็นช่องทางการตลาดในการซื้อ-ขายผลงาน
- / จัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม เช่น การสนับสนุนทุนให้เปล่า รูปแบบการลงทุนที่เหมาะสม ส่งเสริมช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มาตรการด้านการเงินและการลงทุน สิทธิประโยชน์ทางภาษี การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น
- / จัดทำดัชนีชี้วัดความคิดสร้างสรรค์ (Creative Index) เพื่อการจัดอันดับและวัดขีดความสามารถของประเทศด้านความคิดสร้างสรรค์
- / ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน สังคม มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และเครือข่ายต่างประเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายศิลปิน และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม
- / เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่น ๆ
- / จัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์แนวโน้มทางนวัตกรรมและการสร้างสรรค์

| 8 | บริการภาครัฐ (Public Service)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

มีผู้ใช้บริการ และเกี่ยวข้องกับ คนจำนวนมาก

ผู้ใช้บริการภาครัฐมีทั้งประชาชนทั้งประเทศประมาณ 67 ล้านคน ภาคธุรกิจ SMEs จำนวน 3 ล้านราย ผู้ประกอบการรายใหญ่ 6.6 พันราย รวมถึงแรงงานต่างด้าว บริษัทข้ามชาติ (Multinational corporation : MNCs) และนักท่องเที่ยวต่างชาติ

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

ประสิทธิภาพของบริการภาครัฐไทยอยู่ในอันดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านประสิทธิภาพของบริการภาครัฐไทยจากรายงาน Ease of Doing Business ของธนาคารโลก ในปี 2563 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ 21 ดีขึ้น 6 อันดับจากจากปีก่อน นับเป็นอันดับที่ดีที่สุดของไทยในรอบ 6 ปี ซึ่งเป็นผลจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 โดยมีการปรับปรุงขั้นตอนกระบวนการให้รวดเร็วขึ้น นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริการภาครัฐสะดวกขึ้น

มีกฎหมายกำหนด ช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวกจากคู่มือการใช้บริการที่หน่วยงานจัดทำขึ้น

ภาครัฐออกกฎหมายอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ทำให้หน่วยงานราชการได้จัดทำคู่มือประชาชน กำหนดกระบวนการ ขั้นตอน เอกสาร และระยะเวลาที่ชัดเจนช่วยอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้ศึกษาล่วงหน้าก่อนใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น

บริการหลายด้านพัฒนาไปในทางที่ดีพร้อมเสียงตอบรับที่ดีขึ้นจากประชาชน

บริการหลายด้านพัฒนาขึ้นดีและได้รับคำชื่นชมจากประชาชน โดยพบว่าหน่วยงานบริการภาครัฐที่ชาวโซเซียลมีเดียพูดถึงในแง่บวก หรือความพึงพอใจในการได้รับบริการมากที่สุด คือ การให้บริการทำหนังสือเดินทางของกรมการกงสุล และการให้บริการคำบัตรประชาชน ด้านการบริการออนไลน์ภาครัฐไทยทำได้ดีขึ้นโดยจากการจัดอันดับดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ 2561 (E-Government Development Index: EGD I 2018) พบว่า อันดับของประเทศไทยขึ้นมาเป็นอันดับ 73 จากอันดับ 77 ในปี 2559 อย่างไรก็ตามถือว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับหลายประเทศในโลก

มีแผนการปรับปรุงบริการรัฐสู่ Paperless Government เพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระแก่ประชาชน

ในปี 2563 ภาครัฐมีแผนการปรับปรุงบริการภาครัฐหลายประการ เช่น การดำเนินการไม่เรียกสำเนาเอกสารที่ทางราชการออกให้จากประชาชน การออกเอกสารหลักฐานของทางราชการผ่านระบบดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระแก่ประชาชน โดยมีเป้าหมายจะยกเลิกการใช้กระดาษให้ได้ภายในปี 2563 พร้อมทั้งยกเลิกการออกบัตร โดยพัฒนาระบบทะเบียนให้สามารถ

ตรวจสอบสิทธิของประชาชน เชื่อมโยงข้อมูลกับเลขประจำตัวประชาชนภายในปี 2563

ภาพลักษณ์เรื่องปัญหาคอร์รัปชันที่แย่ลง

องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้ทำการเผยแพร่คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI :Corruption Perceptions Index) หรือ ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน โดยได้ทำการสำรวจจาก 180 ประเทศ พบว่า ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 101 จากอันดับ 99 ในปีก่อนหน้า โดยอันดับที่เพิ่มขึ้นแสดงถึงภาพลักษณ์เรื่องคอร์รัปชันที่แย่ลง

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

สถานบริการภาครัฐมีมาตรการรักษาระยะห่าง และมีอุปกรณ์เพื่อสุขอนามัยให้บริการจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

ในช่วงเว้นระยะทางสังคม สถานบริการภาครัฐได้จัดให้มีการรักษาระยะห่าง การมีอุปกรณ์ตรวจสอบอุณหภูมิ และมีเจลแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ ซึ่งน่าจะต้องอยู่ในสถานการณ์นี้จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลายและปลอดภัย

ประชาชนหันมาใช้และคุ้นเคยกับบริการออนไลน์มากขึ้น

การเว้นระยะทางสังคมและการทำงานอยู่บ้าน ทำให้ประชาชนและธุรกิจหันมาใช้การติดต่อผ่านทางออนไลน์และคุ้นเคยกับบริการออนไลน์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือไม่สามารรถเข้าถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ตได้ ทำให้ไม่สามารถใช้บริการภาครัฐผ่านทางออนไลน์ จึงจำเป็นต้องมีช่องทางการให้บริการปกติอยู่

เร่งให้เกิดความต้องการใช้บริการภาครัฐผ่านทางออนไลน์ที่สะดวกรวดเร็วขึ้น

ผลจากโควิด-19 เป็นตัวเร่งให้เกิดความต้องการในการใช้บริการภาครัฐผ่านทางออนไลน์สูงขึ้น ในอนาคตประชาชนคาดหวังบริการจากภาครัฐที่สะดวกรวดเร็ว และยินดีให้บริการเหมือนกับการใช้บริการจากภาคเอกชน รวมถึงมีความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

เน้นการให้บริการที่ปลอดภัย

เว้นระยะห่าง มีอุปกรณ์เพื่อสุขอนามัย บริการประชาชน

เน้นการยกระดับบริการสู่ออนไลน์

มีการบูรณาการข้อมูลและบริการจากหลายหน่วยงานให้เกิดการบริการที่ครบวงจร (One-Stop Service) มีการแชร์ข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อไม่ต้องเรียกเอกสารซ้ำซ้อนกัน มีการลดขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ให้น้อยลง ในขณะที่ยังคงมีบริการบางส่วนเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยังไม่สามารถใช้บริการออนไลน์ได้

“

**บริการอัจฉริยะโดย
ปราศจากคอร์รัปชัน**

(Smart Service with Zero Corruption)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

พัฒนาบริการออนไลน์เพื่อก้าวสู่ Smart Government ที่มีประสิทธิภาพ

- / จัดทำเว็บภาครัฐกลางแห่งชาติ (National Portal) เพื่อรวมข่าวสารและบริการภาครัฐทั้งหมดไว้ในจุดเดียว มุ่งสู่บริการออนไลน์ภาครัฐเต็มรูปแบบ ตัวอย่างเช่น gov.uk ของสหราชอาณาจักร และ gov.sg ของสิงคโปร์ เป็นต้น
- / เพิ่มทักษะด้านดิจิทัลและลดความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัลให้กับประชาชน พร้อมทั้งเพิ่มศักยภาพอินเทอร์เน็ตหมู่บ้าน
- / พัฒนาการมีส่วนร่วมออนไลน์ (E-Participation) แก่ภาคประชาชนและธุรกิจ การรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การระดมทุน ไปจนถึงการโหวตประชามติ หรือการเลือกตั้งทางระบบออนไลน์ผ่านการยืนยันตัวตนโดยใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเพื่อความโปร่งใส
- / ยกกระดับทักษะข้าราชการและพนักงานรัฐให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้น

| 2 |

ขจัดปัญหาคอร์รัปชัน ให้บริการภาครัฐอย่างโปร่งใส

- / ภาครัฐที่โปร่งใส (Open Government) เปิดเผยข้อมูลรัฐให้สิทธิประชาชนเข้าถึงข้อมูลที่สะดวก เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและธุรกิจ และมีกลไกรับข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย

| 3 |

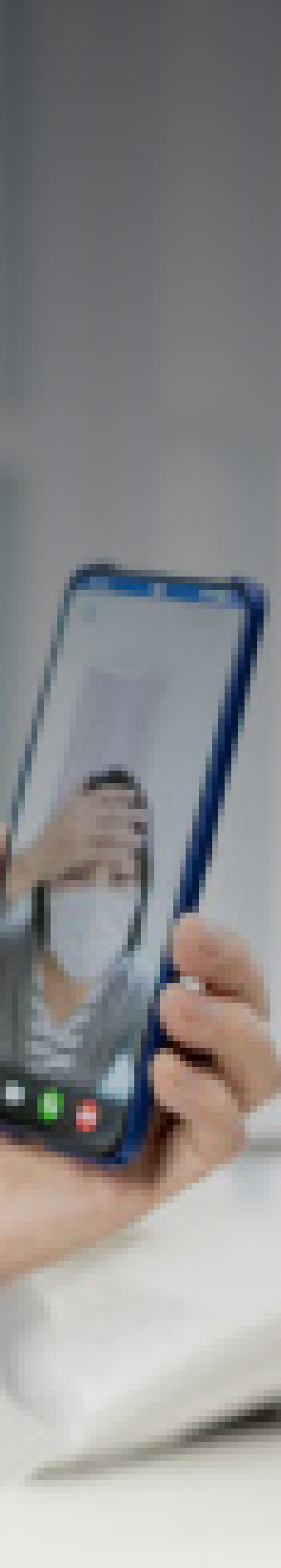
ลดบทบาทการให้บริการโดยรัฐ กระจายงานสู่ภาคเอกชน

- / รัฐลดบทบาทการเป็นผู้ให้บริการเองสู่การเป็นผู้กำกับดูแล กระจายงานบริการออกไป เพิ่มบทบาทของเอกชนในการให้บริการ (Outsourcing) ส่งเสริมให้เกิด Startup / SMEs สำหรับการบริการประชาชน

| 9 | สุขภาพ
(Health)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

มีระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็ง มีความโดดเด่น ด้านการเข้าถึง บริการสาธารณสุขเป็นอันดับ 1 ของโลก

ความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข ประเทศไทยมีคะแนนรวมอยู่ในอันดับ 6 ของโลก โดยมีความโดดเด่นด้านการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเป็นอันดับ 1 ของโลก

มีศักยภาพด้านการให้บริการทางการแพทย์แก่ชาวต่างชาติ สร้างรายได้ถึง 1.4 แสนล้านบาทต่อปี

ประเทศไทยมีศักยภาพด้านการให้บริการทางการแพทย์แก่ชาวต่างชาติ โดยมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการรักษาพยาบาล รวม 3.42 ล้านครั้งต่อปี แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวทางการแพทย์ (Medical Tourism) มาใช้บริการ 2.5 ล้านครั้ง และจากชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานและพำนักอยู่ในประเทศไทย (Expatriate) ประมาณ 9.2 แสนครั้ง สร้างรายได้ทั้งหมด 1.4 แสนล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวตะวันออกกลาง

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

ให้ความสำคัญกับการสร้างขีดความสามารถทางด้านสาธารณสุขก่อนข้างน้อย

มีการลงทุนด้านสาธารณสุขน้อย คิดเป็น 3.7% ของ GDP (ค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 7.4% ของ GDP) เฉลี่ยต่อหัวเพียง 232 เหรียญสหรัฐ (ค่าเฉลี่ยโลก 2,339 เหรียญสหรัฐ)

บุคลากรและกำลังทางการแพทย์ไม่เพียงพอ

บุคลากรและกำลังทางการแพทย์ไม่เพียงพอ แพทย์ 1 คน ต้องดูแลประชากรถึง 1,771 คน โดยแพทย์ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง สถานพยาบาลทั่วประเทศมีเตียงรองรับผู้ป่วยประมาณ 150,000 เตียง

อุปกรณ์ ยา และเวชภัณฑ์ไม่เพียงพอ ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ

อุปกรณ์ทางการแพทย์ ยา และเวชภัณฑ์ไม่เพียงพอ ยังจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ คิดเป็นมูลค่า 2-3 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่อปี

งบเบิกจ่ายของแต่ละระบบประกันสุขภาพมีความไม่เท่าเทียม และมีแนวโน้มลดลงสวนทางกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น

งบเบิกจ่ายของแต่ละระบบประกันสุขภาพมีความไม่เท่าเทียม โดยบัตรทองได้งบประมาณ 2,592.89 บาทต่อคน ในขณะที่สิทธิข้าราชการได้ 12,676.06 บาทต่อคน ส่วนประกันสังคมได้ 3,354.80 บาทต่อคน และมีแนวโน้มที่จะได้รับงบประมาณลดลงสวนทางกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น

รัฐต้องแบกรับค่าใช้จ่ายมากขึ้นจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย

การเข้าสู่สังคมสูงวัย รัฐต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้น ทำให้การเข้าถึงข้อมูลและกระบวนการรักษาเป็นไปได้ช้า

กระแส Digital Transformation ในวงการสุขภาพ

Digital Transformation เป็นกระแสหลักที่กระตุ้นให้ต้องปรับระบบฐานข้อมูลสุขภาพและบริการทางการแพทย์ เพื่อรองรับเทคโนโลยีที่ทันสมัย

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

มีผู้ติดเชื้อในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อ
โดยตรงต่อระบบสาธารณสุขไทย

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้
มียอดผู้ติดเชื้อสะสมในประเทศไทย
3,227 คน เสียชีวิต 58 คน รักษาหาย
3,091 คน (ข้อมูล ณ 14 กรกฎาคม
2563)

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

เผยแพร่ให้ความรู้ ป้องกัน ออกแบบ
ระบบบริการที่สามารถรองรับผู้ป่วยได้
ในทุกกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ

สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งของ
ระบบสุขภาพและบริการทางการแพทย์
และออกแบบมาตรการที่สามารถรับมือ
กับวิกฤตโรคอุบัติใหม่และโรคอื่น ๆ ได้
ในอนาคต

“

สร้างความมั่นคงทาง
สุขภาพ ชูจุดแข็ง เพื่อ
สร้างมูลค่าเพิ่มทาง
เศรษฐกิจ

(Establish Health Security & Enhance
Medical Research and Tourism)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

สร้างความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศ (Health Security) ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง

- / เพิ่มความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางสาธารณสุข ผลิตยาและเวชภัณฑ์รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์ให้มีจำนวนที่เพียงพอในประเทศ
- / ปรับปรุงระบบประกันสุขภาพให้ประชาชนทั่วไป รวมทั้งผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ สามารถเข้าถึงวัคซีน ยา เวชภัณฑ์ และบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง
- / ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม ให้ทุนวิจัยในระดับเร่งด่วน สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการนำยาหรือวัคซีนต้นแบบที่มีศักยภาพสูงเข้ามาทดสอบทางคลินิกในประเทศไทย โดยขอรับ

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตควบคู่ไปกับการส่งเสริมการพัฒนา ยา วัคซีน และชุดทดสอบต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ส่งเสริมการวิจัยด้านสมุนไพรไทยเพื่อทำเป็นยารักษาโรค รวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ (mHealth & eHealth) เพื่อใช้ภายในประเทศ

- / ควบคุมการแพร่ระบาดของ เพย์แพร์ ความรู้และแนวปฏิบัติให้กับบุคลากรทางการแพทย์และประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติ สร้างความเข้าใจที่ดีในสังคม เช่น การรักษาระยะห่าง การเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดเมือง มีการจัดเตรียม และวางแผนอุปกรณ์ฉุกเฉิน เช่น หน้ากากอนามัย และชุด PPE

| 2 |

ส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ด้าน Medical Tourism เพื่อต่อยอดความเข้มแข็งด้านสาธารณสุขและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

- / สนับสนุนอุตสาหกรรมทางการแพทย์ด้านการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) ต่อยอดจากความเข้มแข็งด้านสาธารณสุขของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทดแทนส่วนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย หลังวิกฤตโควิด-19 โดยจะเป็นการแยกใช้ทรัพยากรเฉพาะส่วน ไม่เบียดเบียนทรัพยากรหลักที่ใช้ดูแลประชาชนในประเทศ

| 10 | การศึกษา (Education)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

มีนักเรียนและนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ทุกระดับรวมทั้งมากกว่า 12 ล้านคน

ในปีการศึกษา 2561 ประเทศไทยมีนักเรียน และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ทุกระดับ รวมทั้งหมด 12,935,270 คน โดยจำนวนนี้เป็นนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 1,815,370 คน ประถมศึกษา 4,753,882 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 4,194,355 คน และนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 2,171,663 คน

ในแต่ละปีจะมีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาราว 3 แสนคน

ในแต่ละปีมีจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ระดับปริญญาตรีราว 4 แสนคน เช่น ในปีการศึกษา 2562 มีนักศึกษาเข้าใหม่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 377,754 คน โดยคาดว่าในแต่ละปีจะมีผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาราว 3 แสนคน เช่น ในปีการศึกษา 2561 มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 274,940 คน

จำนวนครูและอาจารย์ของสถานศึกษาทั้งหมด 668,631 คน

จำนวนครู และอาจารย์ของสถานศึกษาทั้งหมด 668,631 คน เป็นครูและอาจารย์ในระบบปกติ 630,132 คน (รวมอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 61,907 คน) และจำนวนครูนอกระบบโรงเรียน 38,499 คน

มีกำลังแรงงานกว่า 4.98 ล้านคนอยู่ในระหว่างการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่อาจได้รับผลกระทบ

ประเทศไทยมีกำลังแรงงานทั้งหมด 38.18 ล้านคน โดยประมาณการว่ามีกำลังแรงงานจำนวน 4.98 ล้านคนที่อยู่ในระหว่างการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหยุดให้บริการ

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเข้าถึงการศึกษายังไม่ทั่วถึง

การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศไทยมีจำกัด โดยมีครัวเรือนเพียง 24.8% ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่อยู่ที่ 46.9% และมีครัวเรือนเพียง 67.7% ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ประชากรวัยเรียนที่กำลังลดลงเกิดการแข่งขันของสถาบันการศึกษาที่รุนแรงขึ้น

ประชากรช่วงวัยเรียน (อายุ 5 – 24 ปี) ลดลง 7% เหลือ 17.1 ล้านคนในปี 2563 จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ลดลง 21% เหลือ 425,000 คนในปี 2562 เกิดการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผู้เรียน ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของสถาบันอุดมศึกษา ทำให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเสียเปรียบสถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐ ทั้งด้านราคา และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ระดับคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยยังไม่สูงมากนัก

ระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยยังไม่สูงมากนัก โดยพิจารณาจากผลการสอบ Programme for International Student Assessment (PISA) ของ OECD พบว่าอันดับคะแนนของเด็กไทยอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD และภาวะโรคระบาดอาจทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาของประเทศไทยย่ำแย่ลงอีก

ความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนแบบออนไลน์อยู่ในระดับต่ำ กว่า 66% ไม่มีคอมพิวเตอร์ใช้

3 ใน 10 ของเด็กไทย ไม่มีพื้นที่ส่วนตัวในการเรียนที่บ้าน เด็กไทยน้อยกว่าครึ่งไม่คุ้นเคยกับการใช้แท็บเล็ต และสาเหตุที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ที่บ้านได้เนื่องจากไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์กว่า 66% และไม่มี Smart Phone 36% กลุ่มเด็กที่ยากจนที่สุดมีเพียง 57% ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้

ความไม่พร้อมของครูและโรงเรียนในการจัดการศึกษาแบบออนไลน์

66% ของครูมีความพร้อมระดับปานกลางในการจัดการสอนแบบออนไลน์ ในขณะที่ 11.5% ไม่สามารถจะสอนออนไลน์ได้ โดยปัญหาที่ครูพบส่วนใหญ่คือเรื่องเวลาในการเตรียม และสร้างระบบการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงขาดคำแนะนำด้านเทคโนโลยีในการสร้างสื่อการสอน

ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา

30% ของเด็กและเยาวชน (อายุ 3-17 ปี) เป็นผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ และมีความเสี่ยงสูงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากปัญหาความยากจน ความด้อยโอกาสทางสังคม และความพิการ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่มาจากครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำที่สุด 20% ของประเทศ มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพียง 5% ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศอยู่ที่ 37%

การพัฒนาทักษะให้กับกำลังแรงงาน

ในภาพรวมประเทศไทยได้รับการจัดอันดับทักษะด้านดิจิทัลของประชากรอยู่ในอันดับ 66 จาก 141 เขตเศรษฐกิจทั่วโลก แสดงถึงความท้าทายในการปรับใช้ระบบดิจิทัลในการเรียนรู้ รวมถึงการยกระดับทักษะแรงงานของประเทศไทยยังทำได้ไม่ทั่วถึง โดยในปี 2561 มีผู้ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาทักษะคิดเป็น 13% ของกำลังแรงงานทั้งหมด ในขณะที่ค่าเฉลี่ยสัดส่วนของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมของกลุ่มประเทศ OECD อยู่ที่ 46%

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

นักเรียน-นักศึกษาได้รับผลกระทบด้าน การศึกษาในทุกระดับชั้น ทั้งด้านการ เงิน การเรียนการสอน การจบการ ศึกษาที่ล่าช้า รวมถึงภาวะไม่มีงานทำ

เด็กและเยาวชน 80% กังวลเรื่อง ปัญหา การเงิน เนื่องจากผู้ปกครอง ตกงานหรือถูกเลิกจ้าง 50% กังวล ปัญหาเรื่องการเรียน การสอบ และ โอกาสในการศึกษา นักศึกษาที่เรียน ในสาขาที่มีการฝึกงานกับภาคเอกชน หรือมีการฝึกปฏิบัติการ อาจจบการ ศึกษาล่าช้า บัณฑิตที่จบใหม่อาจประสบ ภาวะไม่มีงานทำ โดยนักศึกษารุ่นใหม่ 340,000 คน 2 ใน 3 จะตกงาน หรือ ต้องทำงานต่ำกว่าวุฒิ

สถาบันการศึกษาปรับตัวสู่ออนไลน์ เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพมากขึ้น

การใช้ระบบออนไลน์จะกลายเป็นสิ่ง แวดล้อมหนึ่งของการเรียนการสอนใน ระบบปกติในอนาคต มหาวิทยาลัยที่รับ นักศึกษาต่างชาติจำนวนมากจะได้รับ ผลกระทบสูง ตลาดฝึกอบรมออนไลน์ เริ่มเติบโต และเกิดการแข่งขันด้าน คุณภาพ โรงเรียนและมหาวิทยาลัย เอกชนไม่สามารถแข่งขันได้ในวิกฤต เศรษฐกิจอาจทำให้รายได้ลดลงหรือ ต้องปิดตัว

วัยทำงานต้องปรับตัวต้องเรียนรู้ ทักษะใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการ ถูกเลิกจ้าง

วัยทำงานต้องการทักษะและความรู้ใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการถูกเลิกจ้าง และเตรียมความพร้อมสำหรับงานใหม่ ผู้สูงวัยจะปรับตัวในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ ชีวิตประจำวันมากขึ้น

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

พัฒนาการเรียนการสอนแบบทางไกล เตรียมความพร้อมในการเปิด สถานศึกษา สนับสนุนการจ้างงานแก่ บัณฑิตที่ใกล้สำเร็จการศึกษา

ปรับระบบการศึกษา เตรียมกำลังคน ที่มีความรู้และทักษะพร้อมรับมือกับ วิกฤต และระบบเศรษฐกิจแบบใหม่

โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมในการเข้า ถึงการศึกษาคุณภาพสูงสำหรับคน ทุกช่วงวัย

“

ส่งเสริมการเรียนรู้ที่
ทุกคนสามารถเข้าถึงได้
เพื่อความสามารถ
ในการปรับตัว

(Ubiquitous and Affordable Learning for
Building Adaptability)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

เตรียมการเรียนการสอนและการฝึกอบรมทักษะรูปแบบใหม่

- / พัฒนาระบบการจัดการศึกษา รูปแบบอื่น ๆ ทั้งในโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเสริมหรือทดแทนการเรียนในชั้นเรียน อาทิ การผสมระหว่างการเรียนในห้องเรียนและเรียนผ่านระบบออนไลน์ (Hybrid Learning / Blended Learning) การเรียนออนไลน์-เปลี่ยนห้องเรียนเป็นพื้นที่กิจกรรม (Flipped Classroom) โดยพัฒนามาตรฐานและแพลตฟอร์มที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้
- / ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาและใช้ประโยชน์นวัตกรรมทางการศึกษา เช่น Digital Textbooks, Gamification, AI, Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR), Mixed Reality, Social Media, Forest Kindergarten, หรือชุด Learning Kits ต่างๆ เป็นต้น
- / ปลดล็อกโครงสร้างเวลาเรียน เกณฑ์การมีสิทธิ์สอบ และเกณฑ์การจบ ที่ใช้ช่วงโมงเวลาเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- / ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมบรรยากาศและวิธีการจัดการเรียนรู้จากที่บ้านให้แก่นักเรียน
- / สนับสนุนการเข้าถึงอุปกรณ์สำหรับการเรียนทางไกล เช่น ซิมโทรศัพท์เคลื่อนที่สำหรับใช้อินเทอร์เน็ต แท็บเล็ต เครื่องคอมพิวเตอร์เน็ตบูคยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ และเตรียมการสำหรับการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ที่อาจชำรุด รวมถึงส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้อุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นมีราคาถูกลงและผู้เรียนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้
- / สนับสนุนตลาดฝึกอบรมออนไลน์ เพื่อทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพ และส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์มในการพัฒนาทักษะของคนทุกช่วงวัย

| 2 |

เตรียมพร้อมด้านสุขอนามัยเพื่อเปิดสถานศึกษา

- / จัดระบบดูแลด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม (Health, Safety and Environment Protocol) ในสถานการศึกษา เพื่อป้องกันการอุบัติซ้ำของโรค เช่น จัดทำมาตรการคัดแยกผู้ที่เข้ามาในบริเวณโรงเรียน การจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อสุขอนามัย และการจัดห้องเรียนที่เป็นที่เปิดโล่ง เป็นต้น รวมถึงการให้ความรู้ด้านสุขอนามัยกับนักเรียนและผู้ปกครอง

| 3 |

ลดภาระค่าใช้จ่าย สร้างรายได้ให้แก่นักศึกษาและบัณฑิตจบใหม่

- / ให้สถาบันการศึกษาลดค่าธรรมเนียมการศึกษา ขยายระยะเวลาในการชำระค่าเทอม
- / แก้ไขข้อจำกัดของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าถึงเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษามากขึ้น จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบ
- / เพิ่มช่องทางในการหารายได้ระหว่างเรียนของนักศึกษาผ่านการฝึกงาน (Apprenticeship) หรือการประกอบ อาชีพผ่านช่องทางของมหาวิทยาลัย (University Marketplace) หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ สนับสนุนการจ้างบัณฑิตว่างงาน เช่น สร้างตำแหน่งงานกระจายสู่ภูมิภาคเพื่อจ้างงานนักศึกษาจบใหม่ ให้ไปช่วยพัฒนาชุมชน หรือเข้าร่วมโครงการพัฒนา SMEs

| 4 |

การปรับการจัดการศึกษา และพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจใหม่

- / พัฒนากลไกเชิงรุก เช่น Clearing Houses เพื่อส่งเสริมให้ภาคเศรษฐกิจจริงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรและการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ ทั้งในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และการฝึกอบรบระยะสั้น
- / ปรับหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา รวมถึงการฝึกอบรบระยะสั้นให้สอดคล้องกับความต้องการตามโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่หลังสถานการณ์โควิด-19 โดยเพิ่มเติมความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับภาคการผลิตและบริการ และปรับลดวิชาบังคับในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ไม่จำเป็น
- / จัดทำมาตรฐานควบคุมคุณภาพการจัดการศึกษาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนผ่านสื่อออนไลน์
- / สนับสนุนการปฏิรูปโมเดลธุรกิจสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้เรียนเป้าหมายอื่นได้ เช่น นักศึกษาต่างชาติ หรือการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น ที่ตอบโจทย์การพัฒนาบุคลากรวัยทำงานด้วยหลักสูตรระยะสั้น
- / พัฒนากลไกการเงิน (Financing Model) ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพโดยมีการทำงานในเชิงรุกเพื่อเสาะหาผู้ที่เข้าข่ายได้รับการสนับสนุน

| 11 | สังคม (Social)

| ความสำคัญของสาขา |

Scope & Scale

**การรวมกันเป็นสังคมสามารถ
เพิ่มศักยภาพ สร้างและพัฒนา
สิ่งที่ทำล้าพังไม่ได้**

สังคมของมนุษย์เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันไม่ว่าจะในด้านใดก็ตาม เช่น ประเทศ จังหวัด ฯลฯ และมักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณี รวมถึงภาษา การละเล่น และอาหารการกินของตนเองในแต่ละสังคม การที่มนุษย์รวมกันเป็นสังคมนั้น ช่วยใ้มนุษย์สามารถสร้างและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ถ้าต้องทำสิ่งนั้นโดยลำพัง

**สังคมที่กำลังพัฒนาอาจส่งผล
ให้ประชากรที่ไม่สามารถปรับตัว
ได้รู้สึกขาดการมีส่วนร่วม**

สังคมที่พัฒนาหรือกำลังพัฒนาเป็นเมืองขนาดใหญ่ ที่มีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงานอย่างมากขึ้น อาจส่งผลให้ประชากรที่ไม่สามารถปรับตัวตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือความรู้สึกว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในสังคมขึ้นมาได้

**ศิลปะได้แสดงออกถึงความมี
อารยธรรมที่ช่วยให้สังคมน่าอยู่
และมีคุณภาพมากขึ้น**

ศิลปวัฒนธรรมทำให้เข้าใจความเป็นมนุษย์ ความแตกต่างของวิถีชีวิตและค่านิยมต่างๆ เป็นการแสดงออกถึงความมีอารยธรรมของมนุษยชาติและมรดกทางภูมิปัญญาของประชาชาติ เป็นสิ่งจรรโลงใจให้ประชาชนมีสุนทรียภาพ และมีความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้สังคมน่าอยู่และมีคุณภาพ นอกจากนี้ศิลปะเป็นกลไกในการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมเปิด (Open Society) หรือสังคมสันติประชาธรรม เช่น อหิงสธรรม หรือความไม่นิยมความรุนแรง (Non-Violence) การยอมรับหลักความเสมอภาคโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ความอดทนอดกลืนต่อความแตกต่าง (Tolerance) การโอบรับความหลากหลาย (Diversity) ความนิยมในพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) เป็นต้น

| ประเด็นสำคัญและความท้าทาย |

Key Issues & Challenges

**สังคมเปราะบางต่อวิกฤต ใช้ชีวิตอยู่
บนความตระหนก ปราศจากสติและ
การตรวจสอบข้อมูล**

ความกลัวผันแปรตามความไม่รู้ ความ
ไม่เข้าใจกับข้อมูลที่ได้มา ทำให้มีการ
ส่งต่อข้อมูลโดยไม่ตรวจสอบถึงความ
ถูกต้อง

**เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และเกิด
ช่องว่างทางความคิด ประเทศต้องมี
ทางออกให้คนทุกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้**

คนรวยและคนชั้นกลางในเมืองต้องการ
นโยบายควบคุมที่เข้มแข็งเพื่อควบคุม
การแพร่ระบาดของโรค เพราะมี
กำลังทางเศรษฐกิจจึงต้องการความ
ปลอดภัย ขณะที่คนยากจนอีกกลุ่ม
ใหญ่เลือกที่จะทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ
ไว้ก่อน ช่องว่างระหว่างคนสองกลุ่มนี้
ชัดเจน ประเทศต้องมีทางออกให้คนทุก
กลุ่มอยู่ร่วมกันได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความ
ขัดแย้งที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้า

**มาตรการการช่วยเหลือแรงงาน ผ่าน
ระบบสวัสดิการของรัฐ**

มาตรการการช่วยเหลือแรงงานทั้งใน
ระบบและนอกระบบ รวมถึงแรงงาน
ลูกจ้าง ลูกจ้างชั่วคราว ผู้ประกอบ
อาชีพอิสระ

**การปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับคุณค่า
และประโยชน์ของศิลปวัฒนธรรม**

คนไม่เข้าใจความสำคัญของศิลป
วัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนทัศนคติ
เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของศิลป
วัฒนธรรม จะช่วยให้เข้าใจถึงความ
แตกต่างของวัฒนธรรม ส่งผลให้
ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมที่
เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความเชื่อส่วน
ตัวหรือกลุ่มลดลงได้

| ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 |

Impact of Covid-19

กลุ่มคนเปราะบางได้รับผลกระทบสูงจากประเด็นด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบของวิกฤตโควิด-19 ต่อสังคมไทยอันเป็นผลมาจากประเด็นด้านเศรษฐกิจ เช่น การหยุดดำเนินกิจการของภาคธุรกิจชั่วคราว การเลิกจ้างงาน การเปลี่ยนสถานะการจ้างงานหรือลดเงินเดือน การปิดพื้นที่ค้าขายชั่วคราว ส่งผลกระทบสูงต่อกลุ่มคนเปราะบางผู้มีรายได้น้อยและขาดความคุ้มครองทางสังคม โดยแบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย กลุ่มแรงงานนอกระบบ กลุ่มแรงงานในระบบที่ไม่มีความมั่นคง กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มชุมชนเกษตรกรรมรายย่อยในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่สูง กลุ่มคนไร้บ้านที่ขาดการคุ้มครองทางสังคม กลุ่มผู้หญิงที่อาจตกงานและถูกหลอกลวงไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ และกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่ถูกเลิกจ้าง

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพิ่มสูงขึ้นจากการว่างงานเฉียบพลันในวงกว้าง

เนื่องจากแทบทุกภาคเศรษฐกิจเกิดการว่างงานเฉียบพลันและเกิดขึ้นในวงกว้าง รวมทั้งภาคเศรษฐกิจนอกระบบและภาคเศรษฐกิจในชนบทที่หลุดตัวจากภัยแล้ง จึงอาจไม่มีความสามารถเพียงพอในการรองรับปัญหาของคนตกงานจำนวนมาก ประกอบกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่ยังไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

เกิดผลกระทบต่อเนื่องกับสุขภาวะทางจิตใจและอารมณ์จากด้านรายได้และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ผลกระทบทางสังคมอันเนื่องมาจากด้านรายได้หรือวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะทางจิตใจและอารมณ์

(Mental and emotional wellbeing) ความกลัว ความเครียด และความวิตกกังวล (Anxiety) รวมถึงความรู้สึกโดดเดี่ยวขาดที่พึ่ง (Isolated) ความรู้สึกสิ้นหวัง (Desperate) จากการคาดการณ์อนาคตไม่ได้อีกด้วย

เกิดพลังด้านบวกและการผนึกกำลังทางสังคมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวิถีทางวัฒนธรรมในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเกิดความรู้สึกถึงการให้และช่วยเหลือผู้อื่น (Altruism) ในสังคมโดยรวมที่ปรากฏอย่างชัดเจนในวงกว้าง เกิดความเข้าใจภาวะของผู้อื่นที่เดือดร้อน (Empathy) และเกิดการอาสาลงมือปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้อื่น (Volunteerism) รวมถึงเกิดการพัฒนากลไกการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมากขึ้น

| นัยยะเชิงนโยบาย |

Implication

เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวของสังคม (Social Resilience) การจัดการความตึงเครียดที่เกิดขึ้นในสังคม

สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เข้มแข็งสำหรับคนไทย

กำจัดการยากจนและสร้างศักยภาพให้คนยากจน ปรับระบบสวัสดิการใหม่ให้ครอบคลุม รวมถึงพัฒนาระบบช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์ฉุกเฉิน

สร้างสังคมน่าอยู่ (Social Wellbeing) เคารพในความแตกต่าง มีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

ส่งเสริมทัศนคติที่เปิดกว้าง (Open-Minded) ใช้ทุนทางสังคมที่มีต่อยอดความเข้มแข็งให้สังคมไทย

“

สร้างสังคมแห่งความ เกื้อกูลและแบ่งปัน

(Care and Share Society)

”

| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย |

Recommendation & Policy Direction

| 1 |

สร้างสังคมน่าอยู่ เปลี่ยนจาก Me-Society เป็น We-Society ที่มีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลแบ่งปัน

- / ใช้พลังปัญญามนุษย์ ภูมิปัญญา ทูทางสังคมไทย สร้างสังคมที่น่าอยู่ (Social Wellbeing) ให้คนในสังคมมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคมเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้และมีส่วนร่วม (Engaged Citizen) มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีทัศนคติที่เปิดกว้าง (Open-Minded) เปลี่ยนจาก “สังคมของฉัน” (Me-Society) เป็น “สังคมของเรา” (We-Society) ที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลแบ่งปัน
- / ปฏิรูประบบสังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาส สร้างโอกาส สร้างอาชีพ สร้างการศึกษาที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย (Lifelong Learning)

| 2 |

ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและขับเคลื่อน Humanity and Spiritual

- / ศึกษาและวิจัยการนำศิลปวัฒนธรรมมาเป็นตัวนำให้เกิดคุณค่าของจิตสาธารณะ (Communal Value) ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างวัฒนธรรมการเกื้อกูลและแบ่งปัน (Caring & Sharing Culture)
- / ส่งเสริมการใช้ศิลปะช่วยในการบำบัดรักษาโรค (Art Therapy) และการเยียวยาจิตใจผู้คนในสังคมเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Art Therapy)

| 3 |

ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังด้วยการใช้นโยบายแบบถ้วนหน้าที่ตอบโจทย์พื้นฐานสำหรับคนไทยทุกคน

- / เน้นการวางรากฐานที่จำเป็นสำหรับความมั่นคงในชีวิต ด้วยการผลักดันนโยบายการพัฒนาพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับคนไทยทุกคน หรือนโยบายไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ด้วยการใช้นโยบายแบบถ้วนหน้า (Universal Policies) เพื่อป้องกันปัญหาการช่วยเหลือที่ตกหล่น และเสริมด้วยนโยบายการพัฒนาเฉพาะกลุ่ม อาทิ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อย เพื่อช่วยเหลือได้ตรงจุด รวดเร็ว และตรงกับความต้องการ

| 4 |

พัฒนาระบบรัฐสวัสดิการและการกระจายอำนาจเพื่อยกระดับหลักประกันความมั่นคงให้กับชีวิต

- / ทบทวนและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ ให้คำนึงถึงผู้ได้รับผลกระทบมากขึ้น วิเคราะห์จุดอ่อนของโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย และกำหนดจุดยืนในอนาคตเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านที่ยั่งยืน
- / มีการพัฒนาโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) และระบบสวัสดิการสังคมที่รองรับสถานการณ์ฉุกเฉินและวิกฤตการณ์ได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการปรับวิธีคิด

จากการสงเคราะห์ผู้เดือดร้อนเป็นสวัสดิการถ้วนหน้าในภาพรวมตลอดทุกช่วงวัย

| 5 |

สร้างความสามารถในการปรับตัวของสังคมด้วยการพัฒนาศักยภาพและสร้างระบบนิเวศที่เอื้ออำนวย

- / จัดการความเสี่ยงความสามารถในการปรับตัวของสังคม ส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่เอื้ออำนวยควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพที่ตัวตน

REFERENCES

- / กระทรวงแรงงาน. (2561). รายงานประจำปี : ข้อมูลจำนวนแรงงานที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งหมดในปี 2561 จำนวน 4,785,844. <http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/report-year2561mol.pdf>
- / กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การปรับเวลาเปิดเทอม 2563 ใหม่ มีนักเรียนเท่าไรที่ถูกละเลเวลเรียน <https://marketeeronline.co/archives/157754>
- / กระทรวงสาธารณสุข. (2560). แผนยุทธศาสตร์สถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2560-2564. <https://www.hsri.or.th/>
- / กรุงเทพธุรกิจ. (2563). ครอรัปชันไทยพุ่งอันดับ 101 ของโลก ค่าเฉลี่ยดัชนีที่ 36. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/863298>
- / กรุงเทพธุรกิจ. (2563). โควิด-19 กระหน่ำออกสินค้าเกษตร "นายภค" สั่งระดมแผนรับมือ <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/875629>
- / กรุงเทพธุรกิจ. (2563). โควิด-19 กีบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/875629>
- / กรุงเทพธุรกิจ. (2563). โควิด-19 ทำยอดส่งออกกลุ่มอาหารไตรมาสแรกร่วง. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/878835>
- / กรุงเทพธุรกิจ. (2563). ผวาเทรดวอร์ซ้ำเติมโควิดคุกเศรษฐกิจโลก ตกถอยครั้งใหญ่ (เสกสมภพณัดอน นาคกรรพ ผู้ชำนาญการอาวุโส ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย).
- / การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). TAT Review Vol.6 No.2 April-June 2020
- / คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ. (2559). การปฏิรูปเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม (creative and cultural economy)
- / คณะทำงานเพื่อจัดทำแผนการส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE). (2562). วันที่ 16 ธันวาคม 2562 ณ ห้องประชุม 18C อาคารอุดมศึกษา 2 สปอว.
- / เจษฎา แดงวงค์. (2563). ทางเลือก ทางรอดของชุมชนชาติพันธุ์ในสถานการณ์วิกฤตโควิด 19 และไฟฟ้า. <https://www.soc.or.th/main/th/article/detail/113>
- / ชูติกา เกียรติเรืองไทร พรชนก เทพยาม และวิชรินทร์ ชินวรวัฒนา. (2563). 10 ปีอุตสาหกรรมไทย เรามาไกลแค่ไหน FAQ Issue 165, April 29, 2020 ธนาคารแห่งประเทศไทย
- / เชาวนา เพชรรัตน์ พรรษชาดา โพธิ์เชิด และเบญจพร เชื้อนสูงวงศ์. (2562). รูปแบบการผลิตเกษตรของครัวเรือนไทยในชนบท จากข้อมูล Townsend Thai Data, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2019/05/aBRIDGEd_2019_010.pdf
- / ชวนเศรษฐกิจ. (2563). สันนิบาตไทย ตี 1 ใน 10 ส่งออกอาหารโลก. <https://www.thansetakij.com/content/419239>
- / ณัชพล จรุงพิพัฒน์กุล. (2562). โครงการ EEC ความหวังใหม่ในการพลิกฟื้นวัฏจักรการลงทุน FAQ Issue 155, July 1, 2019 ธนาคารแห่งประเทศไทย
- / ฌิงฎกักร์ กิ่งเนตรและ ฌิงฎนรี มณัฎกร. (2562). ความเหลื่อมล้ำมิติอาชีพของไทย: กรณีศึกษาในอาชีพเกษตร. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality_4GiniCoefficient.PDF
- / ฌิงฎกักร์ สุรวัฒนนานนท์. (2562). การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือฮีโร่ตัวจริง, ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx
- / เดลินิวส์. (2562). แเนะมหาวิทยาลัยเอกชนเน้นคุณภาพก่อนไม่รอด. <https://www.dailynews.co.th/education/690228>
- / ไทยโพสต์. (2563). กวีตบธรรม จ่อเสนอ คน. ช่วยศิลปินพื้นบ้าน-นักเขียน-นักดนตรี ไม่เข้าเกณฑ์เยียวยา 5,000 บาท. <https://www.thaipost.net/main/detail/63022>
- / ไทยรัฐออนไลน์. (2563). เปิดมิติใหม่ คอนเสิร์ตออนไลน์ครั้งแรกวง "ว๊อฟ แอนด์ ดอลฟ์". <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1831719>
- / ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). ภาพความเหลื่อมล้ำของไทยในศตวรรษที่ 21 ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/Inequality_2GiniCoefficient.PDF
- / ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานเศรษฐกิจและการเงินเดือน มีนาคม 2563. <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/PressRelease/Pages/default.aspx>
- / ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). สินค้าเข้าจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ ตุลาคม 2562 - มีนาคม 2563. https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=746&language=th
- / ธีรารธ รัตนฤมิตศร และ วรฤฎย์ ฤฎารัฎย์. (2563). ผลกระทบมิติสังคมไทยจาก COVID-19. คอลัมน์คิดอนาคต หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
- / ธีรวัชย เดชาเชษฐี. (2560). ศักยภาพสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลก ยุคไทยแลนด์ 4.0, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. <https://www.kst.go.th/uploads/files/Wd1MC1504425164.pdf?v=1001>
- / ประชาชาติธุรกิจ. (2563). COVID-19 ชุด 12 ชุดสหกรรมรถหนัก "กรร" ปรับลด GDP ไทยปี 63 หดเหลือแค่ 1.5-2.0%. <https://www.prachachat.net/economy/news-428021>
- / ประชาชาติธุรกิจ. (2563). เอฟทีเอช่วยไทยขึ้นแท่นเบอร์ 4 ผู้ส่งออกอาหารสัตว์โลก. <https://www.prachachat.net/economy/news-434520>
- / ประชาชาติธุรกิจ. (2563). ผลสำรวจโควิด "ด้านสังคม" 60% กังวลหน้าทากอนามัยไม่พอ-ไม่พร้อมเรียนออนไลน์. <https://www.prachachat.net/ict/news-460128>
- / ประชาไท. (2563). สุขภาพคนไทยยังชุกช่อน "ความเหลื่อมล้ำ" ตั้งแต่เกิดจนแก่. <https://prachatai.com/journal/2020/02/86386>
- / ปริตดา หวังเกียรติ. (2563). "4 wave" ระบบสาธารณสุขไทย กับผลกระทบระยะยาวจาก "โควิด-19". <https://www.hfocus.org/content/2020/04/19160>

- / ผู้จัดการออนไลน์. (2563). กูชช พลิกวิกฤตโควิดเป็นโอกาส เดินหน้า พลิกฟื้นอุตสาหกรรมอาหาร. <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9630000046717>
- / พลอยจันทร์ สุขคง. (2563). การท่องเที่ยวจะหน้าตาเป็นอย่างไร หลัง วิกฤตโควิด-19. <https://thestandard.co/how-tourism-will-look-like-after-coronavirus/>
- / โพลตฤเตย์. (2563). บอร์ดวิคซันชาติอนุมัติให้คนไทยทุกคน เข้าถึง วิคซันป้องกันโควิด 19. <https://www.posttoday.com/social/local/621586>
- / มติชนรายวัน. (2563). ภาวะแรงงานคืนถิ่น. https://www.matichon.co.th/columnists/news_2125023
- / มติชนออนไลน์. (2563). รายงานหน้า 2 : มุมมอง “มีทิศทางสังคม” ผลกระทบไวรัสโควิด. https://www.matichon.co.th/politics/politics-in-depth/news_2146204
- / ยุคล ลิมแฮมทอง. (2563). เกษตรไทย 2573. สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย
- / ลงทุนแมน. (2563). ปัญหาออนไลน์ ของภาคเกษตรกรรมไทย. <https://www.longtunman.com/21866>
- / ลัทธพร รัตนวรารักษ์ และคณะ. (2562). Digital technology กับ การยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรไทย https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2019/10/aBRIDGEd_2019_019.pdf
- / วิษณุ อรรถวานิช ประภาย ชีระวัฒนากุล และคณะ. (2560). โครงการ จัดทำแผนแม่บทกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2561-2579. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์วิจัยสิทธิไทย. (2562). ทิศทางเกษตรไทยปี 2563 นโยบาย การเกษตรภาครัฐยังคงบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน. สนาการสิทธิไทย. <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z3065.aspx>
- / โครษา หอมชื่น. (2563). เมืองและชุมชนสร้างสรรค์. <https://www.etatjournal.com/web/menu-read-web-etatjournal/menu-2011/menu-2011-apr-jun/313-22554-city-community-create?showall=1&start=0>
- / สตรีธัม. (2562). เจ้าของธุรกิจเตรียมตัวให้พร้อม กับ 15 เทรนด์อาหาร และเครื่องดื่ม 2020. <https://www.storehub.com/blog/th-food-and-beverage-trend-predictions>
- / สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2561). รายงานการศึกษาเรื่อง: ประมาณการค่าใช้จ่ายสาธารณสุขด้านสุขภาพในอีก 15 ปีข้างหน้า
- / สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). รัฐต้องทุ่มเททรัพยากร เพื่อแก้วิกฤตการณ์โควิด-19 และลดความเดือดร้อนของประชาชนให้ครอบคลุมและตรงจุด. <https://tdri.or.th/2020/03/tdri-economic-measures-covid19/>
- / สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). การศึกษาพื้นฐานในยุค โควิด-19: จะเปิด-ปิดโรงเรียนอย่างไร? <https://tdri.or.th/2020/05/basic-education-in-covid-19-crisis-reopening-school-after-lockdown/>
- / สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2563). ผลกระทบ 45 อุตสาหกรรม จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 (5 มีนาคม 2563). <https://www.fti.or.th/12297-2/>
- / สยามธุรกิจ. (2560). สถิติจากโลกออนไลน์ บริการของภาครัฐยุคใหม่ ประชาชนพอใจที่สุด. <https://bit.ly/3b98HR4>
- / สยามรัฐ. (2563). สคร.จัดแผนศิลปะร่วมสมัยช่วยเหลือศิลปินโดนพิษ โควิด-19". <https://siamrath.co.th/n/145750>
- / สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แห่งชาติ. (2563). สถิติเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. <http://stiiic.sti.or.th/stat/ind-it/>
- / สำนักการเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์. (2563). ผลกระทบจาก COVID-19 ต่อสินค้าเกษตรไทยราย ชนิด ประจำเดือนเมษายน 2563. <https://www.moac.go.th/foreignagri-news-preview-421291791796>
- / สำนักงานประมาณ. (2561). พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561
- / สำนักงานประมาณ. (2561). รายงานผลสถานะกองทุนประกันสังคม ทย. 2560 สำนักงานประกันสังคม
- / สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2562). ระบบเผยแพร่ สารสนเทศอุดมศึกษา
- / สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2563). ระบบเผยแพร่ สารสนเทศอุดมศึกษา. <http://www.info.mua.go.th/info/>
- / สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2562). ดิจิทัลรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ 2561. <https://www.dga.or.th/th/content/2013/13254/>
- / สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). เอกสาร ประกอบการนำเสนอ “BCG in action : สาขาเกษตร”. https://www.nstda.or.th/prs/images/phocadownload/BCG-in-action-agriculture_Rev.pdf
- / สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). ตัวชี้วัด ภาวะเศรษฐกิจ สังคม คริวเรือนเกษตร. <http://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/socio/socio-14MAY2019.pdf>
- / สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). เกษตรฯ พร้อมมาตรการขับเคลื่อน มั่นใจ ช่วยรักษาระดับรายได้ครัวเรือนเกษตรกร. <http://www.oae.go.th>
- / สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). เผยแผนมาตรการเยียวยา แรงงานคืนถิ่น จากผลกระทบไวรัสโควิด-19 เตรียมชูโครงการ “แรงงาน คืนถิ่น พลิกฟื้นผืนดินเกษตรไทย ด้วยศาสตร์พระราชา”. <https://siamrath.co.th/n/140583>
- / สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2561). ข้อมูลผู้ ประกอบการรายย่อยจาก สสว. ปี 2561
- / สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). อุตสาหกรรมอาหารของ SMEs : From Farm to Table
- / สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2562). ความบันเทิงในยุคหน้า ความบันเทิงจำเพาะบุคคล. <https://www.cea.or.th/th/single-research/Global-Entertainment-and-Media-Outlook-2019-2023>

- / สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2562). มูลค่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขาของประเทศไทย. <https://www.cea.or.th/th/single-statistic/creative-industry-value>
- / สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติการศึกษา. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>
- / สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติแรงงาน. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/02.aspx>
- / สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/16.aspx>
- / สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). การสำรวจแรงงานนอกระบบกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปี 2562
- / สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก
- / สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. https://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/ppt_yuthth-saastkaarkhaaephueeskthaanraak_esn_rmw_m.kh_60.pdf
- / สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ความยากจนและการกระจายรายได้. http://social.nesdc.go.th/Social-Stat/StatSubDefault_Final.aspx?catid=13
- / สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยน คนปรับ เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด-19
- / อารยา จันทรสกุล. (2561). Overtourism ผลกระทบและแนวทางการจัดการเพื่อความยั่งยืน,ธนาคารแห่งประเทศไทย. <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/ResearchPaper/Overtourism.pdf>
- / EIC. (2561). เจาะลึกอุตสาหกรรมเด่นตามรับโครงการ EEC, SCB Economic Intelligence Center
- / FoodInnopolis. (2563). "Food Talks 2020 #2 "Challenges & Opportunities of Thai Food Industry after COVID-19 Pandemic"
- / GQ Thailand. (2563). เมื่อโรค COVID-19 กำลังทำลายอุตสาหกรรมบันเทิงทั่วโลก. <https://www.gqthailand.com/gq-hype/article/gq-hype-vol-11>
- / Kanokorn Na Ranong. (2563). นักท่องเที่ยวทั่วโลกชะงักเดินทางจากวิกฤต COVID-19 ไทยอาจสูญเสียรายได้ 2.5 แสนล้านบาท. <https://www.bltbangkok.com/news/19008/>
- / Marketingoops. (2563). COVID-19 ปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก ใช้เทคโนโลยีเรียนรู้รูปแบบใหม่ – มหาวิทยาลัยไทย.
- / Sasirin Phosri. (2020). ธุรกิจโรงแรมไทยเข้าขั้นวิกฤต คาดรายได้จากห้องพักลดลง 55-65% ในปี 2020. <https://www.bltbangkok.com/news/19406/?fbclid=IwAR1k-R9lNMg4CTU-WUS3WKAjCa4jxgmgOQvdoKZKigBo-a399OBS-lSjdl>
- / TCDC. (2561). Creative Economy in Action. <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/CreativeEconomyinAction>
- / TerraBKK. (2563). แนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคหลังฟื้น Covid-19 กับธุรกิจที่เปลี่ยนไป. <https://www.terrabkk.com/articles/197757>
- / Thailand Creative & Design Center. (2563). ศิลป์ กิน ได้ : หนทางขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยศิลปินวัฒนธรรมร่วมสมัย <https://www.creativethailand.org/article/trend/32367/en#eat-art>
- / Thaipublica. (2562). ธนาคารโลกชี้แม้อันดับ Doing Business 2020 ไทยดีขึ้น แต่ยังมีช่องว่างให้พัฒนาอีกมาก 25 ตุลาคม 2562. <https://thaipublica.org/2019/10/worldbank-doing-business-2020-thailand/>
- / The Momentum. (2562). ภาคเกษตรไทย ทำมียิ่งทำยิ่งจน แล้วจะแก้ปัญหาอย่างไร? <https://themomentum.co/agriculture-in-thailand-2019/>
- / The Momentum. (2019). นักวิชาการ-WHO เสนอใช้คำว่า 'รักษาระยะห่างทางกายภาพ' แทนระยะห่างทางสังคม. <https://themomentum.co/physical-distancing/>
- / The Standard. (2563). วงการบันเทิงไทยกับโควิด-19 ฟลอร์: ความตื่นตัว และการตั้งคำถามต่อการควบคุมไวรัส. <https://thestandard.co/thai-entertainment-industry-vs-coronavirus/>
- / UNICEF. (2563). รายงานเบื้องต้น การสำรวจผลกระทบและความต้องการของเด็กและเยาวชนในสถานการณ์โควิด-19 ผลสำรวจออนไลน์ระหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึง 10 เมษายน พ.ศ.2563. <https://www.unicef.org/thailand/th/media/4031/file>
- / UNWTO and SDGs. (2563). คู่มือเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและแรงงานผ่านการท่องเที่ยว เป้าโดยศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (DASTA Academy)
- / WHO. (2563). การตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19. https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/covid19-stigma-guide-th-final.pdf?sfvrsn=1eebbcac_0

/ เอกสารภาษาอังกฤษ /

- / ABC News. (6 May 2020). "Deforestation of Amazon rain-forest accelerates amid COVID-19 pandemic"
- / Baker, Noel. (22 April 2020). "Warning Covid-19 could lead to spike in suicide rates". Irish Examiner. Retrieved 27 April 2020.
- / Bangkok Post. (2020). Reskilling and upskilling to overcome a crisis. <https://www.bangkokpost.com/business/1884080/reskilling-and-upskilling-to-overcome-a-crisis>
- / Bao, Xue; Qu, Hang; Zhang, Ruixiong; Hogan, Tiffany P. (2020-05-13). "Literacy Loss in Kindergarten Children during COVID-19 School Closures". SocArXiv
- / Bhawan Thanalerdsomboon. (2020). ปิดโรงเรียน เปลี่ยนอนาคต: โลกการศึกษาหลังเผชิญไวรัส COVID-19. <https://www.the101.world/covid19-school-closure/>
- / Buchanan, Larry; Patel, Jugal K.; Rosenthal, Brian M.; Singhvi, Anjali. (1 April 2020). "A Month of Coronavirus in New York City. See the Hardest-Hit Areas". The New York Times. Retrieved 2 April 2020.
- / Center for Infectious Disease Research and Policy. (2019). COVID-19: The CIDRAP Viewpoint
- / Climate Home News. (1 April 2020). "Cop26 climate talks postponed to 2021 amid coronavirus pandemic". Climate Home News.
- / CNN. (23 April 2020). "Jellyfish seen swimming in Venice's canals". CNN. 23 April 2020. Retrieved 25 April 2020.
- / Damian Carrington Environment. (2020-04-07). "Air pollution linked to far higher Covid-19 death rates, study finds". The Guardian. ISSN 0261-3077. Archived from the original on 2020-04-09.
- / Fisher, Max; Bubola, Emma. (15 March 2020). "As Coronavirus Deepens Inequality, Inequality Worsens Its Spread". The New York Times. Retrieved 2 April 2020.
- / Green, Matthew. (13 March 2020). "Air pollution clears in northern Italy after coronavirus lockdown, satellite shows". Reuters.
- / Gunnell, David; et al. (21 April 2020). "Suicide risk and prevention during the COVID-19 pandemic". The Lancet. Retrieved 27 April 2020.
- / IEA. (2020). "Put clean energy at the heart of stimulus plans to counter the coronavirus crisis—Analysis". IEA. Archived from the original on 2020-04-02. Retrieved 2020-04-09
- / IMD World Competitiveness Center. (2019). IMD World Competitiveness Rankings 2019
- / Johns Hopkins Center for Health Security. (2019). Global Health Index Security Index. (<https://www.ghsindex.org/country/thailand>)
- / Johnson K. (12 April 2020). "Covid 19 coronavirus: Domestic violence is the second, silent epidemic amid lockdown". The New Zealand Herald. ISSN 1170-0777. Retrieved 14 April 2020.
- / Kenan Foundation Asia. (2019). 5 Things You Need to Know About the Latest Thai PISA Results. <https://www.kenan-asia.org/thai-education-pisa-results/>
- / Kiatnakin Phatra Financial Group. (2020). ใช้งานไทยมีติดจากพิษ COVID-19. https://media.kiatnakin.co.th/document/2020/Apr/KKP_insight_ใช้งานไทยมีติดจากพิษ_COVID-19.pdf
- / Korten, Tristram. (8 April 2020). "With Boats Stuck in Harbor Because of COVID-19, Will Fish Bounce Back?". Smithsonian Magazine.
- / McMahon, Jeff. (16 March 2020). "Study: Coronavirus Lockdown Likely Saved 77,000 Lives In China Just By Reducing Pollution". Forbes. Archived from the original on 17 March 2020. Retrieved 16 March 2020.
- / Myllyvirta, Lauri. (19 February 2020). "Analysis: Coronavirus has temporarily reduced China's CO2 emissions by a quarter". CarbonBrief. Archived from the original on 4 March 2020.
- / NASA. (28 February 2020). "Airborne Nitrogen Dioxide Plummets Over China". earthobservatory.nasa.gov/2020-02-28.
- / NASA. (03 March 2020). "NASA Aura OMI". NASA Aura. Archived from the original on 2020-03-03.
- / Natalie Huet. (12 May 2020). "Chain reaction: commuters and cities embrace cycling in COVID-19 era"
- / Newburger, Emma. (13 March 2020). "Coronavirus could weaken climate change action and hit clean energy investment, researchers warn". CNBC.
- / OECD. (2020). "Environmental health and strengthening resilience to pandemics". OECD. Retrieved 2020-05-14.
- / Reiley, Laura. (8 April 2020). "Commercial fishing industry in free fall as restaurants close, consumers hunker down and vessels tie up". The Washington Post.
- / Reuters. (12 March 2020). "Discarded coronavirus masks clutter Hong Kong's beaches, trails". Hong Kong (Reuters). Reuters.
- / Sarah Ladislav. (2020). "The Global Impacts of the Coronavirus Outbreak". Center for Strategic and International Studies. Archived from the original on 7 April 2020.
- / Shubham Singhal; Prashanth Reddy; Penelope Dash, MD; and Kyle Weber. (2020). From "wartime" to "peacetime": Five stages for healthcare institutions in the battle against COVID-19, McKinsey.com.

- / SPUIIC. (2020). Thailand's Tourism Opportunities after Covid-19: Should Thailand Be the Regional Medical Health Tourism Hub? <https://www.spu.ac.th/activities/26186>
- / Srikanth, Anagha. (18 March 2020). "As Italy quarantines over coronavirus, swans appear in Venice canals, dolphins swim up playfully". The Hill.
- / Thompson, Derek. (20 March 2020). "The Coronavirus Will Be a Catastrophe for the Poor". The Atlantic. Retrieved 2 April 2020.
- / Time. (2020). "Coronavirus May Disproportionately Hurt the Poor—And That's Bad for Everyone". Time. Retrieved 2 April 2020.
- / UN News. (2020). "Coronavirus update: 290 million students now stuck at home". UN News. 2020-03-05. Retrieved 2020-03-15.
- / UNESCO. (2020). "COVID-19 Educational Disruption and Response". UNESCO. 4 March 2020. Retrieved 29 March 2020.
- / UNESCO. (2020). COVID-19 Impact on Education. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- / UNIDO. (2018). Competitive Industrial Performance Report 2018. <https://www.unido.org/news/unido-publish-es-new-competitive-industrial-performance-report>
- / Watts, Jonathan; Kommenda, Niko. (23 March 2020). "Coronavirus pandemic leading to huge drop in air pollution". The Guardian. Archived from the original on 4 April 2020.
- / WEF. (2019). The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2019/country-profiles/#economy=THA>
- / WEF. (2020). 3 ways the coronavirus pandemic could reshape education. <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/3-ways-coronavirus-is-reshaping-education-and-what-changes-might-be-here-to-stay/>
- / World Bank. (2020). Doing Business 2020. <http://documents.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf>
- / Worldometer. (2019). Coronavirus update (<https://www.worldometers.info/coronavirus/>)
- / Zhang, Ruixiong; Zhang, Yuzhong; Lin, Haipeng; Feng, Xu; Fu, Tzung-May; Wang, Yuhang. (April 2020). "NOx Emission Reduction and Recovery during COVID-19 in East China". Atmosphere. 11 (4): 433. doi:10.3390/atmos11040433

รายชื่อผู้จัดทำ

/ ที่ปรึกษา /

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

ดร. กิติพงษ์ พร้อมวงศ์

ดร. กาญจนา วาณิชกร

ดร. สิริพร พิทยโสภณ

ดร. สุรัชย์ สกิตตคุณารัตน์

ผศ.ดร. พูลศักดิ์ โกษะยากรณ

มูลนิธิสถาบันอนาคตไทยศึกษา

ธรราร รัตนนฤมิตร

ประกาย ธีระวัฒนากุล

/ คณะผู้จัดทำ /

กิตติศักดิ์ กวีกิจมณี

ชนิดา แสนสะอาด

ชลิสา ไชยพัฒนะพฤกษ์

ณัฐกิจ บัวโต

ดาวิษา สุนตระกูล

ธัญพร อึ้งจงเจตน์

นรัชย์ รังสีวิจิตรประภา

ปรีชา เกียรติภีระขจร

ลัดดาวรรณ เจริญศิริวัฒน์

ศักรพงษ์ วรรณวัฒนา

สิรินยา ลิม

สุธิดา พิริยะการสกุล

อรนุช รัตนะ

ชโลธร บุญเหลือ

ชนิภรณ์ เลิศล้ำ

ฐิติมา สงเคราะห์

ณิศรา จันทรประทีน

ธิดารัตน์ โทมลวานิช

นรารัตน์ รัตนมณี

ปรีณันท์ วรรณสว่าง

พีระ เชาวเฉลิมพงศ์

วิภาพร อัครพิศขุฑู

สิรินพร แดงฟุ้ง

สุทิพาพรรณ ตุ่มหอม

สุภัค วิรุฬหารุณ

อรพรรณ เวียรชัย

